

UNIVERSITATEA AGRARĂ DE STAT DIN MOLDOVA

Cu titlu de manuscris
C.Z.U. 631.15 (478)

DOMBROVSCHI INA

**ESTIMAREA REZULTATELOR ACTIVITĂȚII
OPERATIONALE ÎN ÎNTREPRINDERILE AGRICOLE
DIN REGIUNEA DE CENTRU A REPUBLICII MOLDOVA**

**SPECIALITATEA: 521.03. - ECONOMIE ȘI MANAGEMENT
ÎN DOMENIUL DE ACTIVITATE**

Rezumatul tezei de doctor în științe economice

CHIȘINĂU, 2019

Teza a fost elaborată în cadrul catedrei Marketing și Achiziții a Universității Agrare de Stat din Moldova

Conducător științific:

TCACI Natalia, doctor în științe economice, conferențiar universitar, USM.

Referenți oficiali:

STRATAN Alexandru, membru corespondent al AȘM, profesor universitar, doctor habilitat în științe economice, INCE;

PORTARESCU Serghei, conferențiar universitar, doctor în științe economice, ASEM.

Componenta Consiliului Științific Specializat:

CIMPOIEȘ Dragoș, Președinte, doctor habilitat în științe economice, profesor universitar interimar, UASM;

SÂRBU Olga, Secretar științific, doctor în științe economice, conferențiar universitar, UASM;

DOGA Valeriu, doctor habilitat în științe economice, profesor universitar, INCE;

MOCANU Natalia, doctor habilitat în științe economice, conferențiar universitar, UASM;

ONOFREI Alexandr, doctor habilitat în științe economice, profesor universitar, USM.

Susținerea va avea loc la 09 septembrie 2019, ora 14⁰⁰, în ședința Consiliului Științific Specializat D 521.03-87, din cadrul Universității Agrare de Stat din Moldova, pe adresa: MD 2049, or. Chișinău, str. Mircești, 42, etajul 4, sala E- 442.

Teza de doctor și rezumatul pot fi consultate la Biblioteca Republicană Științifică Agricolă a Universității Agrare de Stat din Moldova și la pagina web a ANACEC (www.cnaa.md).

Rezumatul a fost expediat la 02 august 2019.

Secretar științific al Consiliului Științific Specializat,

SÂRBU Olga, doctor în științe economice, conferențiar universitar

Conducător științific:

TCACI Natalia, doctor în științe economice, conferențiar universitar

Autor:

DOMBROVSCHI Ina

CUPRINS

1. Repere conceptuale ale cercetării	4
2. Conținutul tezei	7
3. Concluzii generale și recomandări	22
4. Bibliografie	26
5. Lista publicațiilor autorului la tema tezei	27
6. Adnotare (în română, rusă și engleză)	29

REPERELE CONCEPTUALE ALE CERCETĂRII

Actualitatea și importanța temei investigate. Agricultură pentru Republica Moldova este o prioritate primordială, deoarece în această ramură activează circa 1/3 din populația ocupată, iar ponderea agriculturii în volumul total al exporturilor depășește 60%. Prin urmare, rezultatele obținute în agricultură determină creșterea economiei naționale a țării. În acest context, desfășurarea unei activități de producție profitabile și, totodată, menținerea echilibrului financiar impune necesitatea estimării și analizei rezultatelor financiare la nivelul întreprinderilor agricole.

Estimarea rezultatelor financiare poartă un caracter semnificativ, deoarece permite managerilor să opteze pentru direcțiile principale de dezvoltare ale activității economice, atât pentru perioada curentă, cât și pentru cea previzională. În baza rezultatelor financiare este posibilă menținerea unui nivel corespunzător al autofinanțării și a capacității întreprinderii în rambursarea datoriilor și reinvestirii tehnologice. Rezultatul financiar al activității întreprinderii se caracterizează prin suma profitului, obținut (sau pierderii suportate). Profitul reprezintă premisa și consecința oricărei afaceri, dar și una din legile importante care stau la baza evoluției societății.

Totodată menționăm, că multe întreprinderi agricole se află la limita falimentului din cauza randamentelor scăzute, prețurilor mici la produsele agricole ce nu acoperă costurile, cât și a altor factori ce nu permit obținerea de profituri, suficiente pentru dezvoltarea producției.

În literatura de specialitate se recomandă un sistem larg de indicatori ai profitului și a rentabilității ce caracterizează eficiența diferitor activități ale entității. Însă, actualmente, tot mai insistent apare necesitatea precizării indicatorilor ce estimează cât mai amplu și exact rezultatele financiare ale activității operaționale. Necesitatea cercetării problemei menționate în întreprinderile agricole a determinat actualitatea temei de cercetare conturată de următoarele aspecte: importanța științifică și practică a problemei investigate cât și necesitatea aprofundării cercetării rezultatelor financiare din activitatea operațională a întreprinderilor agricole ceea ce va permite evaluarea eficienței activității de bază în funcție de efortul depus și efectul obținut; necesitatea perfecționării metodei de estimare a rezultatelor financiare prin prisma pragului rentabilității ce v-a contribui la minimizarea pierderilor, riscului operațional și la adoptarea deciziilor manageriale; identificarea factorilor ce influențează mărimea profitului și a ratei rentabilității, fapt ce v-a permite conturarea oportunităților de sporire a rezultatelor financiare.

Descrierea situației în domeniul de cercetare și identificarea problemelor de cercetare. Problema estimării rezultatelor financiare la nivelul entităților din industrie, comerț și prestarea serviciilor a fost cercetată în lucrările științifice atât a savanților autohtoni cât și a celor de peste hotare. Însă aspectele metodologice ale rezultatelor financiare ce țin de specificul ramural al întreprinderilor agricole nu sunt suficient cercetate și dezvoltate în lucrările științifice. În acest context, studiarea unui volum vast de lucrări științifice ne-a permis să constatăm, că la nivelul întreprinderilor agricole n-au fost soluționate aspectele ce vizează estimarea sensibilității profitului la variația costurilor și a volumului vânzărilor prin prisma pragului rentabilității. Deasemenea, insuficient au fost cercetate aspectele manageriale vizând asigurarea și eficiența

folosirii resurselor materiale și umane reflectate prin mărimea și structura costurilor de producție în profilul produselor agricole.

În procesul de cercetare, sub aspectul teoretico-științific, a fost realizată studierea a unui șir de concepții și lucrări științifice ale savanților economiști cu renume mondial: Adam Smith, David Ricardo, John M. Keynes, J.B. Say, P. Heyne, McConnell Campbell; savanților și cercetătorilor români, ruși și autohtoni: Gheorghe I. Ana, M. Capron, M. Adochiței, D. Mărgulescu, M. Niculescu, A. Gheorghiu, L. Spătaru, V. Robu, M. Gust, N. Dobrotă, C. Cojocaru, L. Bușe, V. Covaliov, G. Savițcaia, A. Șeremet, R. Saifulin, D. Parmacli, T. Bajura, V. Doga, P. Catan, P. Țurcanu, A. Onofrei, A. Stratan, D. Cimpoieș, E. Timofti, P. Movileanu, N. Tcaci, N. Mocanu, S. Portarescu, A. Litvin, N. Țiriulnicova și alții. Deasemenea, ca suport metodologic ne-au servit actele legislative și normative ale Republicii Moldova.

Drept bază informațională au servit: datele generalizatoare ale Biroului Național de Statistică al Republicii Moldova, materialele Comisiei de Stat pentru Testarea Soiurilor de Plante, Agenției Relații Funciare și Cadastru, Agenției de Intervenție și Plăți pentru Agricultură. Situațiile financiare, rapoartele statistice și registrele contabile ale întreprinderilor agricole analizate din regiunea Centru a Republicii Moldova.

Scopul și obiectivele tezei. Scopul constă în studierea aspectelor teoretice și metodologice ale estimării rezultatelor financiare din activitatea operațională a entităților din agricultură, analiza acestora, elaborarea unor recomandări vizînd sporirea rezultatelor financiare din activitatea de bază a întreprinderilor agricole.

Scopul propus este concretizat în următoarele **obiective** de bază:

- Studierea conceptelor de profit, rata rentabilității, pragul rentabilității și a rolului acestora în aprecierea rezultatelor financiare din activitatea operațională;
- Abordarea aspectelor metodologice privind estimarea rezultatelor financiare ale activității operaționale în întreprinderile agricole;
- Analiza evoluției rezultatelor activității operaționale în întreprinderile agricole;
- Analiza structurală și factorială a rezultatelor financiare în întreprinderile agricole;
- Cuantificarea factorilor ce influențează profitul și rata rentabilității produselor agricole;
- Determinarea influenței pragului rentabilității asupra modificării rezultatelor financiare din activitatea operațională a întreprinderilor agricole;
- Analiza eficienței economice vizînd aplicarea tehnologiilor avansate, utilizării mijloacelor de subvenționare și influența acestora la modificarea rezultatelor financiare.

Ipoteza de cercetare constă în supoziția că eficiența activității operaționale, privită prin prisma generării profitului, depinde de efortul propriu al întreprinderilor agricole, dar și de alți factori externi cu impact la variația costurilor de producție și a productivității culturilor agricole.

Metodologia cercetării științifice s-a bazat pe utilizarea următoarelor metode: metoda dialectică cu componentele ei: analiza, sinteza, inducția, deducția, abstracția științifică și metodele inerente disciplinelor economice: comparația, grupările statistice, metoda ratelor, recalculării diferențelor absolute, procedeul legăturilor directe și indirecte precum și metodele: seriilor cronologice, corelației și regresiei.

Noutatea și originalitatea științifică a rezultatelor obținute constă în:

- Aprofundarea cadrului conceptual al noțiunilor de rezultate financiare și rentabilitate prin sistematizarea viziunilor teoretice a diferitor școli și curente teoretice;
- Elaborarea modelului structural vizînd conexiunea dintre potențialul de producție, factorii de reglare și formarea rezultatelor financiare din activitatea operațională a întreprinderilor agricole;
- Precizarea metodologiei de estimare a rezultatelor financiare din activitatea operațională a întreprinderilor agricole;
- Argumentarea influenței cantitative a factorilor ce contribuie la modificarea rezultatelor financiare din activitatea operațională și a ratei rentabilității produselor agricole;
- Elaborarea pronosticului profitului operațional și a profitului net la un hectar de teren agricol, profitului în profilul produselor agricole;
- Elaborarea cuantumului minim al profitului la un hectar de suprafață productivă, zonelor elasticității profitului în funcție de creșterea productivității, identificarea ponderii efectului direct și complementar în obținerea profitului;
- Argumentarea economică a nivelului optim al subvențiilor la un hectar de teren agricol.

Semnificația teoretică a lucrării constă în delimitarea indicatorilor de rezultate financiare ale activității operaționale prin prisma pragului de rentabilitate ce asigură obținerea informațiilor relevante referitoare la identificarea factorilor care condiționează impactul efectului direct și complementar la obținerea profitului precum și a elasticității profitului în funcție de modificarea productivității culturilor agricole.

Valoarea aplicativă a lucrării rezidă în:

- ajustarea modelelor factoriale de analiză a rezultatelor financiare la condițiile de activitate practică a întreprinderilor agricole;
- utilizarea metodei concretizate de estimare a rezultatelor financiare prin prisma pragului de rentabilitate;
- utilizarea modelelor multifactoriale elaborate pentru pronosticul profitului din activitatea operațională, a profitului la nivel de produs și a ratei rentabilității produselor agricole;
- utilizarea nivelului optim al subvențiilor la un hectar de teren agricol de către AIPA în procesul de distribuire a mijloacelor fondului de subvenționare;
- valorificarea posibilităților de aplicare a cuantumului minim al profitului la elaborarea planurilor de afaceri și în procesul decizional al întreprinderilor agricole.

Rezultatele științifice principale înaintate spre susținere:

- perfecționarea metodei de estimare a rezultatelor financiare prin prisma pragului de rentabilitate;
- elaborarea modelelor factoriale pentru pronosticul profitului din vânzarea produselor agricole și a ratei rentabilității;
- argumentarea nivelului optim al subvențiilor la un hectar de teren agricol, efectelor implementării tehnologiilor inovaționale și reabilitării sistemelor de irigare;

- identificarea zonelor de elasticitate a profitului în funcție de variația productivității culturilor agricole;
- elaborarea cuantumului minim al profitului la un hectar de suprafață productivă, argumentarea ponderii efectului direct și complementar în formarea profitului.

Implementarea rezultatelor științifice. Rezultatele științifice obținute în teza de doctor au fost implementate în CAP „Roada Dumbravei” din raionul Criuleni, SRL „Amorilis Agro” din raionul Orhei, Ministerul Agriculturii, Dezvoltării Regionale și Mediului al Republicii Moldova.

Aprobarea rezultatelor științifice. Rezultatele cercetărilor științifice efectuate de autor, unele viziuni teoretice, date factologice și recomandări practice care se conțin în teza de doctorat au fost expuse de către autor în reviste de specialitate, în materialele conferințelor științifice internaționale din Republica Moldova. Rezultatele investigațiilor autorului au fost prezentate în cadrul a 6 conferințe științifice internaționale.

Publicațiile la tema tezei. Ideile fundamentale și conținutul de bază la tema investigată au fost expuse în 10 lucrări științifice, cu un volum de 3,7 coli de autor.

Volumul și structura tezei. Teza cuprinde: adnotare (în română, engleză, rusă), lista de abrevieri, introducere, trei capitole, concluzii generale și recomandări, bibliografie cu un număr de 190 surse, fiind expusă pe 149 pagini text de bază, 30 anexe, 24 figuri, 95 formule și 38 tabele.

Cuvintele-cheie: rezultat financiar, activitate operațională, profit, rata rentabilității, eficiență economică, pragul rentabilității, productivitate, costuri variabile, costuri constante.

CONȚINUTUL TEZEI

În **Capitolul 1 “Abordări teoretice vizând estimarea rezultatelor financiare din activitatea operațională”** se pune accent pe abordările teoretice și metodologice cu referire la rezultatele financiare din activitatea operațională. Sunt prezentate și generalizate principale aspecte teoretice cu referire la noțiunile de profit, rentabilitate, pragul rentabilității. Fiind categorii economice complexe profitul și ratele rentabilității au cunoscut diverse abordări conceptuale.

În *teoria economică contemporană* există o multitudine de interpretări ale conceptului de profit. Predomină totuși opinia potrivit căreia profitul este o recompensă, o răsplată pentru activitatea antreprenorială, pentru calitățile deosebite ale întreprinzătorului de a inova, de a gestiona reușit o afacere, dar mai ales de a înfrunta riscul [1, p. 172; 5, p. 191].

Argumentând necesitatea studierii profitului și a ratelor rentabilității în condițiile alinierii la exigențele economiei europene autorul a dezvoltat aceste concepte și își exprimă propria viziune.

Astfel, profitul este principalul criteriu de apreciere a eficienței economice și a performanțelor întreprinderii, exprimând efectul interacțiunii și interdependenței factorilor de producție.

În practica Republicii Moldova se aplică mai multe forme de exprimare a rezultatelor financiare. Conform prevederilor SNC rezultatele financiare exprimă suma profitului (sau pierderii) din toate laturile activității economice: operațională, investițională, financiară și din evenimente extraordinare (excepționale). Din aceste

considerente, în lucrare se propune sectorizarea profitului pe tipuri de activități și determinarea contribuției acestora la formarea rezultatelor financiare în întreprinderile agricole. Cea mai mare parte a rezultatului financiar total în unitățile agricole se obține din activitatea operațională. Activitatea operațională constituie activitatea de bază a întreprinderilor agricole, are un caracter ordinar și repetitiv (continuu) ca rezultat al producerii și vânzării produselor agricole, prestării serviciilor cu caracter agricol (lucrarea solului, recoltarea producției etc.), dar și din vânzarea unor mărfuri, care nu provin din propria fabricație (de exemplu, materiale). Mărimea acestui indicator este direct influențată de asigurarea și eficiența folosirii resurselor financiare, umane, tehnico-materiale în producția agricolă și de strategia de vânzare.

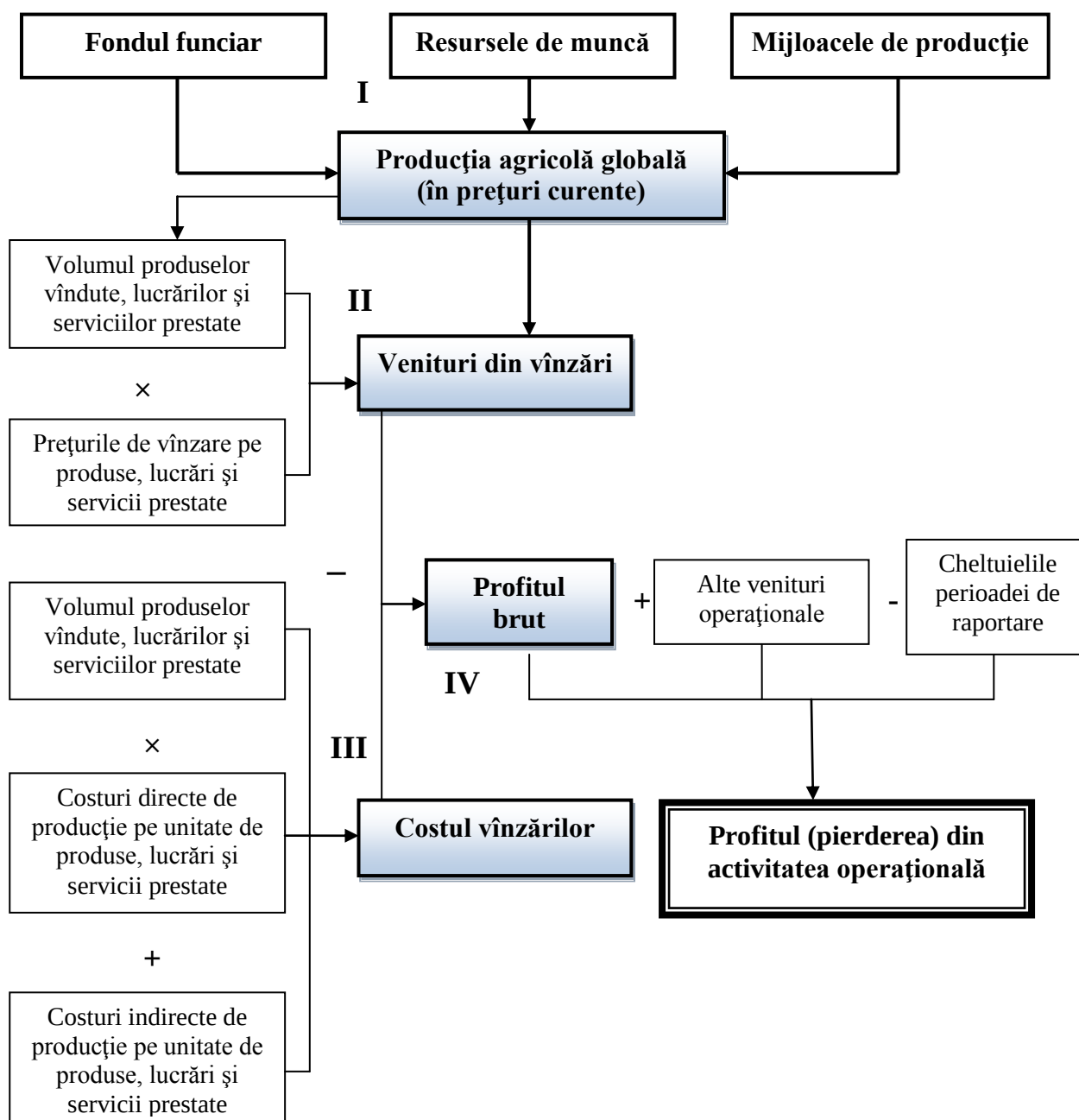

Figura 1. Conexiunea dintre potențialul de producție, factorii de reglare și formarea rezultatelor financiare din activitatea operațională a întreprinderilor agricole

Sursa: Elaborată de autor

În teză este elaborat modelul de valorificare a elementelor consecutive ce contribuie la formarea rezultatelor financiare din activitatea operațională. Modelul prezentat are un caracter complex și se bazează pe patru compartimente cu o interconexiune pe verticală și orizontală (fig. 1).

Pentru exprimarea eficienței resurselor consumate, activelor și capitalurilor se argumentează necesitatea confruntării rezultatelor financiare (a indicatorilor de profit) cu mijloacele utilizate din care se dimensionează rata rentabilității. În literatura de specialitate prin **rentabilitate** se subînțelege un indicator sintetic de eficiență, care exprimă capacitatea întreprinderii de a câștiga profit și se determină ca raportul dintre efectele economice și financiare obținute de întreprindere și eforturile depuse pentru obținerea acestora [11, p. 89].

Totalizând opiniile savanților autohtoni și de peste hotare vom preciza unele aspecte ale conceptului de rentabilitate ținând cont de specificul ramural al întreprinderilor agricole. Considerăm, că rentabilitatea reprezintă una din formele cele mai sintetice de exprimare a eficienței activității economico-financiare a întreprinderii agricole, respectiv a fondului funciar, forței de muncă și mijloacelor de producție utilizate în circuitul economic.

Rentabilitatea este un indicator relativ de eficiență economică, exprimând capacitatea întreprinderii agricole de a obține profit la fiecare leu a resurselor consumate, activelor și capitalului disponibil.

Rezultatele financiare din activitatea operațională pot fi estimate și prin intermediul pragului de rentabilitate. Pragul de rentabilitate, numit și punct critic sau punct de echilibru, reprezintă tocmai acel volum al activității ce urmează a fi realizat de către o firmă în vederea obținerii unor venituri care să permită acoperirea integrală a cheltuielilor efectuate, dar fără a se obține profit [3, p. 304]. Metodologia de calcul și analiză a pragului de rentabilitate presupune împărțirea cheltuielilor în variabile și fixe și este diferită în funcție de caracterul omogen sau eterogen al producției [6, p. 399].

În funcție de divizarea costurilor și cheltuielilor în variabile și constante autorul propune metodologia de estimare a rezultatelor financiare din întreprinderile agricole prin prisma pragului de rentabilitate. Luând în considerație specificul ramural al întreprinderilor agricole sistemul de indicatori este divizat la nivel de întreprindere și la nivel de produs. În lucrare se propune calculul pragului rentabilității la nivel de produs după productivitatea minimă, costul unitar, profitul în calcul la hectar și la un chintal de produs [9, p. 204].

În **Capitolul 2 “Analiza rezultatelor financiare din activitatea operațională a întreprinderilor agricole”** se analizează tendințele de dezvoltare a agriculturii în regiunea de Centru. În acest context s-a studiat ponderea agriculturii în formarea produsului intern brut care denotă o creștere a cotei agriculturii de la 11,95% în media 2010-2013 pînă la 12,38% în media 2014-2017.

Analizînd situația veniturilor din vânzări am constatat că regiunile de dezvoltare dețin o contribuție diferită în obținerea veniturilor ceea ce se explică, că acestea dispun de un potențial de resurse neomogen. În acest capitol al tezei s-a efectuat analiza rezultatelor financiare din activitatea operațională a întreprinderilor agricole sub aspect dinamic, structural și factorial. Calculele ne-au demonstrat că în medie pe perioade multianuale toți indicatorii de profit au o tendință stabilă de creștere în dinamică (fig. 2).

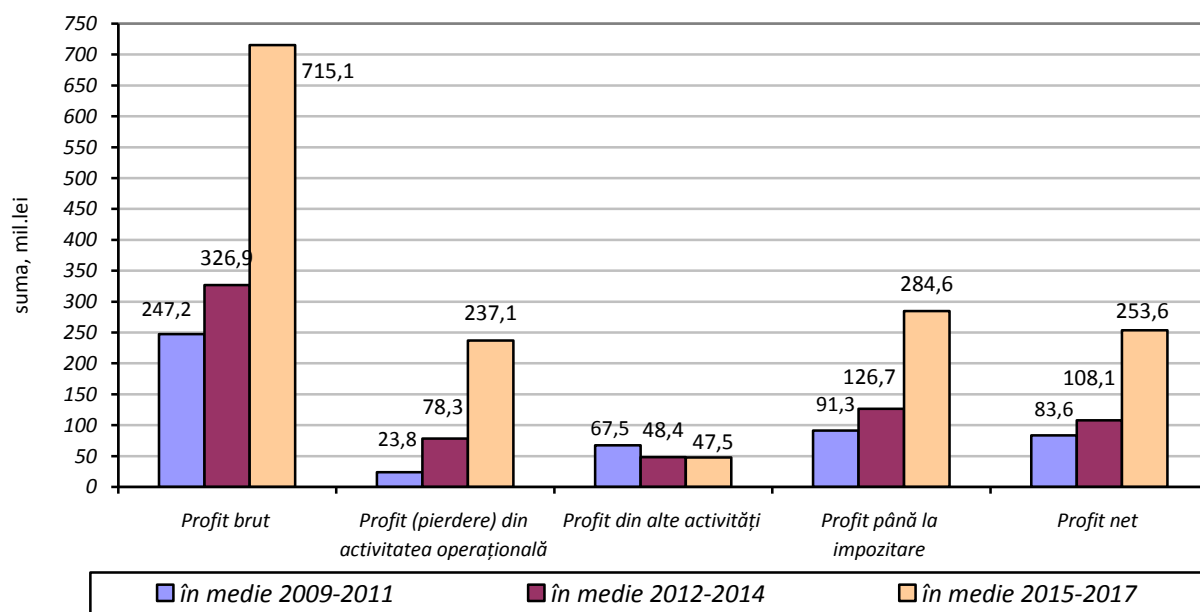

Figura 2. Dinamica indicatorilor de profit în întreprinderile agricole ale regiunii Centru

Sursa: Calculele autorului în baza datelor Biroului Național de Statistică

Dimensionarea legăturii dintre rezultatele financiare și eforturile depuse prin prisma rentabilității constituie un criteriu de bază în adoptarea deciziilor manageriale privind raționalitatea costurilor, formarea prețurilor și atragerea creditelor. În acest context, propunem aplicarea formulei de calcul a **ratei profitului operațional** pentru aprecierea eficienței activității operaționale, care exprimă gradul în care cheltuielile activității operaționale (*ChAO*) generează profit:

$$R_{POP} = \frac{R_{OP}}{ChAO} \times 100\% \quad (1)$$

Studiul vizînd evoluția acestei rate s-a efectuat paralel cu celelalte rate de rentabilitate care au un caracter instabil (tab. 1). Calculele efectuate în tabelul 1 demonstrează că cel mai scăzut nivel al ratelor de rentabilitate s-a înregistrat în anul 2009. Mai mult ca atît în acest an se constată valori negative la majoritatea ratelor, ceea ce confirmă că din activitatea economico-financiară întreprinderile agricole au suportat pierderi. Astfel, la fiecare leu a capitalului propriu pierderea netă a constituit 15,23 bani, iar un leu a veniturilor din vânzări a cauzat pierderi pînă la impozitare de 14,17 bani [8, p. 92]. Nivelul redus al ratelor de rentabilitate se atestă și în anul 2012 unde la fiecare leu a cheltuielilor operaționale s-a obținut profit doar de 0,37 bani. Aceste date reflectă influența nefavorabilă a factorilor climaterici. Concomitent, rezultatele calculelor prezentate în tabelul 1 denotă că în anii favorabili după condițiile climaterice s-au obținut cele mai înalte rate ale rentabilității [8, p. 92].

Rezultatele obținute (tab. 1) demonstrează, că între ratele rentabilității există o conexiune dat fiind faptul că creșterea sau diminuarea ratei rentabilității resurselor consumate și utilizate implică aceleași tendințe în modificarea celorlalte rate.

Tabelul 1. Evoluția ratelor de rentabilitate în întreprinderile agricole din regiunea Centru a Republicii Moldova (în procente)

Denumirea ratei	Anul								
	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
1.Rata rentabilității resurselor consumate și utilizate	10,47	30,72	28,69	18,51	22,17	26,52	24,05	25,89	30,96
2.Rata profitului operational	-13,45	8,26	8,06	0,37	5,05	8,19	3,96	6,46	11,43
3.Rata rentabilității comerciale	9,47	23,5	22,29	15,62	18,15	20,96	19,39	20,56	23,64
4.Rata rentabilității activelor	-5,84	7,46	6,77	0,85	5,02	6,38	1,19	4,91	7,76
5.Rata rentabilității capitalului propriu	-15,23	17,19	14,57	0,89	8,97	11,37	2,31	13,4	21,81

Sursa: Calculele autorului în baza datelor Biroului Național de Statistică a Republicii Moldova

În literatura de specialitate există opinii potrivit cărora valoarea normativă a ratei rentabilității resurselor consumate și utilizate trebuie să constituie $\geq 25,0\%$ [4, p. 233].

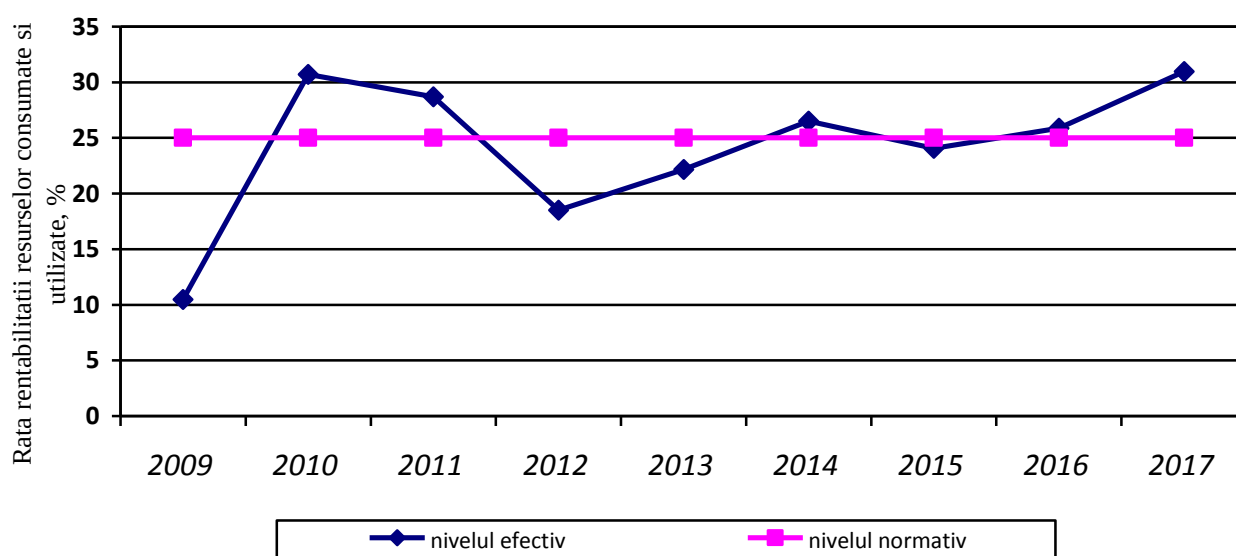

Figura 3. Dinamica ratei rentabilității resurselor consumate și utilizate în întreprinderile agricole regiunii de Centru a Republicii Moldova

Sursa: Elaborată de autor în baza informației din tabelul 1

Rezultatele analizei comparate a acestei rate (fig. 3) ne atestă că din ultimii nouă ani, în patru (2009, 2012, 2013, 2015) valorile efective au fost mai mici decât normativul stabilit în medie cu 6,2 puncte procentuale.

Pentru a evidenția tendința de ascensiune a indicatorilor de profit când evoluția acestora are caracter instabil am determinat trendul, efectuând ajustarea analitică după funcția liniară de tipul:

$$y = a + bt \quad (2)$$

Parametrii a și b ai funcției liniare se determină după metoda celor mai mici pătrate, conform sistemului de ecuații [8, p. 86-87]:

$$\left\{ \begin{array}{l} \sum y = n \times a + b \times \sum t \\ \sum y \times t = a \times \sum t + b \times \sum t^2 \end{array} \right\} \quad (3)$$

Rezolvând sistemul de ecuații obținem:

$$a = \frac{\sum y}{n} \quad (4) \quad b = \frac{\sum y \cdot t}{\sum t^2} \quad (5)$$

unde: **t** – notația variabilei timp pentru care s-au acordat valori convenționale încât să fie îndeplinite condițiile: - $\sum t=0$; - numărul de unități dintre două valori succesive ale lui **t** să fie constante pentru întreaga perioadă; **y** - profitul operațional (sau profitul net) în calcul la un hectar de terenuri agricole, lei; **n** - numărul anilor seriei dinamicii luați în calcul; **a** – coeficientul ecuației de tendință ce exprimă suma medie anuală a profitului operațional sau a profitului net la un hectar de terenuri agricole în perioada 2008-2018, lei; **b** – coeficientul de regresie al ecuației care dimensionează modificarea profitului operațional (sau profitului net) la un hectar de terenuri agricole, de la un an la altul în perioada 2008-2018.

Calculând coeficienții „a” și „b” în baza datelor tabelului 2, obținem funcția liniară a profitului operațional în calcul la un hectar de teren agricol:

$$y = 700,37 + 144,32t \quad (6)$$

Tabelul 2. Trendul profitului din activitatea operațională la un hectar de terenuri agricole în întreprinderile regiunii Centru a Republicii Moldova în perioada 2008-2018.

Anul	Profitul operațional în calcul la un hectar de teren agricol, lei (y)	t	$y \times t$	t^2	$y = a + bt$ $y = 700,37 + 144,32t$
2008	-53,66	-5	-268,3	25	-21,23
2009	-856,35	-4	-3425,4	16	123,09
2010	601,0	-3	-1803,0	9	267,41
2011	672,1	-2	-1344,2	4	411,73
2012	32,0	-1	-32,0	1	556,05
2013	532,0	0	0	0	700,37
2014	1013,48	1	1013,48	1	844,69
2015	739,67	2	1479,34	4	989,01
2016	1316,46	3	3949,38	9	1133,33
2017	2231,21	4	8924,84	16	1277,65
2018	1476,13	5	7380,65	25	1421,97
Total	7704,04	0	15874,79	110	7704,07

Sursa: Calculele autorului în baza datelor Biroului Național de Statistică a Republicii Moldova

Astfel, valoarea parametrului „a” al funcției ne constată, că în perioada 2008-2018 întreprinderile agricole din regiunea Centru au obținut profit din activitatea operațională în medie pe an la hectar de teren agricol în sumă de 700,37 lei. Valoarea parametrului „b” ne arată, că în această perioadă profitul operațional la un hectar de teren agricol s-a majorat în medie pe an cu 144,32 lei.

În baza ecuației trendului am efectuat pronosticul profitului operațional la un hectar de terenuri agricole în perioada 2019-2025 (tab. 3).

Calculele efectuate în tabelul 3 ne demonstrează, că în anii 2019-2025 profitul din activitatea operațională poate să înregistreze valori mai mici decât în 2017 în medie cu 231,96 lei sau cu 10,4%, ceea ce se explică că în 2017 se atestă cel mai înalt spor în ultimii 10 ani, dar și prin faptul că în 2009 pierderea operațională în calcul la un hectar a alcătuit 856,35 iar în 2012 și 2015 au fost obținute cele mai mici valori de profit. În perioada 2019-2025 ritmul mediu anual de creștere a acestuia va constitui 6,94%.

Tabelul 3. Pronosticul profitului din activitatea operațională și a profitului net în calcul la un hectar de terenuri agricole în întreprinderile regiunii Centru

Anul	Profitul operațional la un hectar de teren agricol (lei) după funcția: $y = 700,37 + 144,32t$	Ritmul de creștere a trendului, %	Profitul net la un hectar de teren agricol (lei) după funcția: $y = 920,65 + 134,38t$	Ritmul de creștere a trendului, %
2019	1566,29	110,15	1726,93	108,44
2020	1710,61	109,21	1861,31	107,78
2021	1854,93	108,44	1996,05	107,24
2022	1999,25	107,78	2130,07	106,7
2023	2143,57	107,22	2264,45	106,3
2024	2287,89	106,73	2398,83	105,93
2025	2432,21	106,3	2533,21	105,6

Sursa: Calculele autorului în baza datelor tabelului 2

Conform pronosticului elaborat (tab. 3) constatăm o creștere lentă a profitului net la hectar de la 1726,93 lei în 2019 până la 2533,21 lei în anul 2025. În perioada 2019-2025 sporul mediu anual de creștere al profitului net a alcătuit aproape 6% (5,97%).

Mai mult ca atât, în condițiile regiunii Centru influența nefavorabilă a factorilor climaterici din an în an devine tot mai pronunțată și are un impact negativ asupra rezultatelor financiare, fapt confirmat de prezentarea grafică a profitului din activitatea operațională la un hectar de teren agricol (fig. 4) .

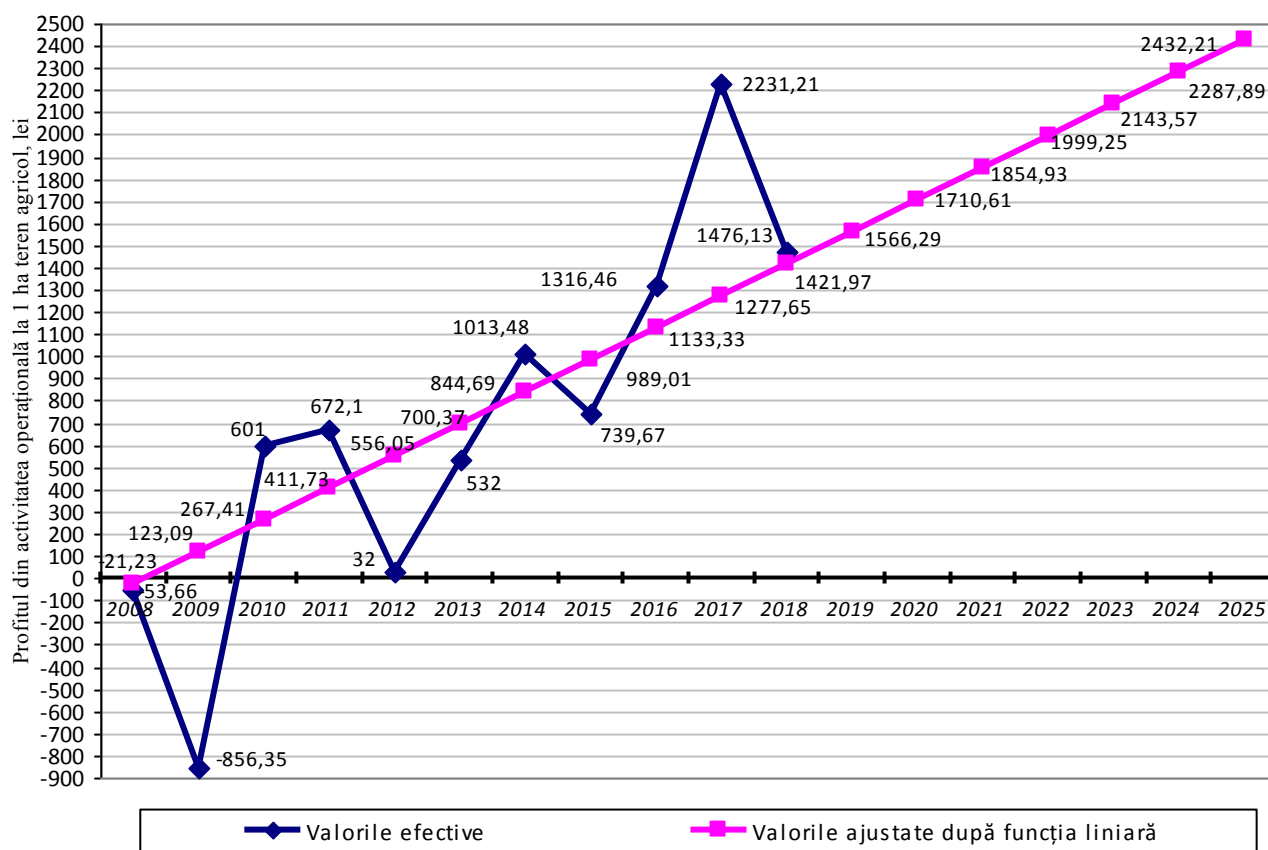

Figura 4. Dinamica profitului din activitatea operațională în calcul la un hectar de teren agricol în întreprinderile regiunii Centru

Sursa: Calculele autorului în baza informației din tabelele 2 și 3

După cum s-a menționat în lucrare principalul element formator ce determină profitul pînă la impozitare și profitul net în unitățile agricole este profitul din activitatea operațională, ponderea căruia constituie 87,9%, fapt ce a determinat cuantificarea influenței factorilor.

Calcululele efectuate în teză ne demonstrează, că în perioada 2015-2017 în întreprinderile agricole din regiunea Centru profitul din activitatea operațională s-a majorat față de media 2012-2014 cu 158846,0 mii lei sau de 2,03 ori. Creșterea a fost determinată de acțiunea pozitivă a următorilor factori: majorării profitului brut cu 388202,7 mii lei; creșterii altor venituri din activitatea operațională cu 41133,2 mii lei.

Concomitent, o influență negativă au exercitat-o următorii factori: creșterea cheltuielilor de distribuire față de media 2012-2014 a cauzat diminuarea profitului cu 67650,4 mii lei; majorarea cheltuielilor administrative ce a cauzat reducerea profitului cu 104799,3 mii lei; creșterea altor cheltuieli din activitatea operațională a cauzat micșorarea profitului cu 98040,2 mii lei.

Rezultatele analizei factoriale ne permit să deducem, că principala rezervă de creștere a profitului activității operaționale este reducerea altor cheltuieli operaționale, deoarece acestea includ plata sancțiunilor, lipsurilor și pierderilor din deteriorarea activelor imobilizate și circulante etc. Considerăm că, dacă aceste cheltuieli se vor reduce cel puțin cu 29,2% în media 2015-2017 atunci profitul activității operaționale se va majora cu 70281 mii lei sau cu 38,3%.

Ținem să menționăm, că mărirea profitului influențează în mod direct capacitatea întreprinderii de a degaja suficiente lichidități pentru rambursarea împrumuturilor, reînnoirea utilajului agricol, plata impozitelor și a altor plăți. Din aceste considerente examinarea factorilor ce influențează modificarea profitului la nivel de produs și depistarea rezervelor de majorare constituie o etapă esențială a investigațiilor (tab. 4).

Tabelul 4. Calculul influenței factorilor la modificarea profitului din vânzarea produselor agricole în întreprinderile regiunii Centru

Denumirea produselor	Cantitatea vândută (Q), q		Prețul mediu de vânzare (P), lei		Costul 1q (C), lei		Profitul total (B), mii lei		Abaterea absolută a profitului, $\pm (\Delta B)$, mii lei	Inclusiv sub influența		
	2014-2015	2016-2017	2014-2015	2016-2017	2014-2015	2016-2017	2014-2015	2016-2017		Cantității vândute (ΔQ)	Prețului de vânzare (ΔP)	Costului unitar (ΔC)
Grâu	120984,8	272140,8	217,65	229,94	166,8	191,14	6152,1	10559,1	+4407,0	+7686,3	+3344,6	-6623,9
Orz	15247,5	15419,5	232,31	260,68	182,7	193,62	756,4	1034,0	+277,6	+8,5	+437,5	-168,4
Porumb	76376,0	60523,5	188,12	227,29	161,38	202,4	2042,3	1506,4	-535,9	-423,9	+2370,7	-2482,7
Floarea soarelui	66274,5	68319,6	490,85	602,29	310,77	392,2	11934,7	14353,3	+2418,6	+368,3	+7613,5	-5563,3

Sursa: Calculele autorului în baza Cercetării statistice anuale 21-Vînz și a Registrului de evidență a costurilor

Calcululele efectuate în tabelul 4 ne atestă creșterea în dinamică a profitului din vânzarea grîului cu 4407 mii lei, orzului cu 277,6 mii lei și florii-soarelui cu 2418,6 mii lei. Concomitent se constată diminuarea profitului din vânzarea porumbului cu 535,9 mii lei.

Un impact pozitiv la modificarea profitului din vânzarea produselor agricole a fost exercitat de majorarea prețurilor de vânzare a unui chintal de produs. Astfel, majorarea prețului de vânzare a 1q de grâu în media 2016-2017 cu 5,65% față de media 2014-2015 a condiționat creșterea sumei profitului cu 3344,6 mii lei; la porumb cu 2370,7 mii lei și la floarea-soarelui cu 7613,5 mii lei. Datele tabelului 4 ne constată, că o influență considerabilă la creșterea profitului a exercitat-o majorarea cantității vândute (cu excepția porumbului) față de media 2014-2015. Datele tabelului 4 ne demonstrează că în perioada 2016-2017 a avut loc majorarea costurilor unitare la toate produsele agricole și sub influența acestui factor se atestă diminuări considerabile a profitului față de media 2014-2015.

Rezultatele investigațiilor ne permit să constatăm, că întreprinderile agricole din regiunea Centru dispun de rezerve de majorare a profitului din vânzarea produselor agricole. Astfel, reducerea costurilor unitare doar cu 10% față de media 2016-2015 ar permite majorarea profitului din vânzarea grâului, porumbului și florii soarelui cu 9105,1 mii lei sau cu 34,5%.

Din aceste considerente am studiat corelația dintre profitul în calcul la hectar (y_2) ca variabilă dependentă și factorii independenți: costul de producție la hectar (x_1), producția medie la hectar (x_2). În rezultatul calculelor s-au obținut următoarele ecuații de regresie (tab. 5).

Tabelul 5. Ecuațiile de regresie a profitului din vânzarea produselor agricole la un hectar în întreprinderile regiunii Centru

Denumirea culturii	Ecuația de regresie	Coeficientul corelației multiple(R)	Coeficientul de determinație (D)
Grâu	$Y_2 = -239,91 - 0,571_{x_1} + 148,57_{x_2}$	R=0,7	D=0,49
Porumb	$Y_2 = -507,22 - 0,693_{x_1} + 158,07_{x_2}$	R=0,663	D=0,44
Floarea soarelui	$Y_2 = -2800,73 - 0,18_{x_1} + 376,22_{x_2}$	R=0,67	D=0,449

Sursa: Calculele autorului

Coeficienții de regresie din ecuațiile obținute ne permit să deducem că profitul la un hectar de suprafață productivă se reduce sub influența majorării costurilor de producție la hectar cu o mie lei - în sumă de 571 lei la grâu; 693 lei la porumb și 180 lei la floarea soarelui. Concomitent, sub influența creșterii productivității cu 1q la hectar profitul se majorează la grâu cu 148,57 lei; la porumb - cu 158,07 lei și la floarea soarelui cu 376,22 lei la hectar.

Testarea semnificației parametrilor ecuațiilor de regresie cu ajutorul coeficientului corelației multiple (R) ne atestă că între variabilele sistemului studiat există o legătură puternică (0,663-0,7).

Capitolul III „Direcții prioritare vizînd sporirea rezultatelor financiare din activitatea operațională a întreprinderilor agricole” identifică principalele direcții de sporire a rezultatelor financiare din activitatea operațională a întreprinderilor agricole regiunii de dezvoltare Centru. În acest capitol, pentru a identifica legătura

dintre volumul vânzărilor, costurile constante, costurile variabile și rezultatele financiare s-a aplicat metoda pragului de rentabilitate.

În condițiile Republicii Moldova, rezultatele financiare din activitatea operațională a întreprinderilor agricole se modifică direct proporțional cu modificarea producției medii la hectar. În investigațiile noastre această corelație este confirmată și de rezultatele grupării întreprinderilor agricole după producția medie la hectar (tab. 6).

Din calculele efectuate în tabelul 6 rezultă că creșterea productivității unui hectar de grâu de la 26,25 chintale până la 33,28 chintale a influențat pozitiv atât la reducerea costului unitar cât și la majorarea venitului la hectar, profitului la hectar și la o unitate de produs. În acest interval creșterea productivității cu un chintal contribuie la majorarea profitului la hectar cu 63,16 lei, profitului la 1q cu 1,81 lei și ratei rentabilității – cu 1,24 puncte procentuale.

Tabelul 6. Influența producției medii la hectar la modificarea profitului și ratei rentabilității grâului în întreprinderile agricole regiunii Centru în medie 2015-2017

Indicatorul	Grupele de întreprinderi după producția medie la hectar			Total în medie
	Până la 30,0	30,1-37,0	Mai mult de 37,0	
1. Numărul de întreprinderi în grupă	19	27	22	68
2. Productivitatea la hectar în medie pe grupă, q	26,25	33,28	41,34	33,93
3. Venitul din vânzarea grâului în calcul la hectar, lei	5619,32	6347,42	8583,11	6867,29
4. Prețul mediu de vânzare a 1q de grâu, lei	214,5	215,98	228,28	219,55
5. Costul 1q de grâu, lei	180,42	169,21	168,71	172,18
6. Profitul în calcul:				
- la 1 hectar de suprafață productivă, lei	888,26	1332,3	2031,25	1434,36
- la 1q de produs vândut, lei	34,08	46,77	59,57	47,37
7. Rata rentabilității grâului, %	18,89	27,64	35,31	27,51

Sursa: Calculele autorului în baza: 1. Cercetării statistice anuale 21-Vînz „Vînzarea producției agricole”; 2. Registrului de evidență a costurilor

Rezultatele calculelor efectuate constituie argumente convingătoare care confirmă necesitatea determinării pragului rentabilității în întreprinderile agricole după producția medie la hectar deoarece aceasta depinde de efortul propriu al întreprinderii pe cînd prețul de vânzare și costul unitar în mare măsură se modifică în funcție de conjunctura pieței și de prețurile achiziționării resurselor materiale.

Considerăm că productivitatea minimă ($q_{\min}$) sub nivelul, căreia întreprinderea agricolă suportă pierderi poate fi determinată după formula [10, p. 204]:

$$q_{\min} = \frac{CF_h}{P - CV_p} \quad (7)$$

unde: CF_h – costuri constante în calcul la hectar, lei; P – prețul mediu de vânzare pe unitate de produs, lei; CV_p – costuri variabile pe unitate de produs, lei.

Investigațiile noastre ne-au permis să constatăm, că pe măsura îndepărtării randamentelor efective față de pragul rentabilității are loc majorarea profitului la hectar, cât și la o unitate de produs.

Rezultatele calculelor ne atestă despre existența legăturii dintre coeficientul de depășire a pragului rentabilității și profitul la o unitate de produs, fapt vizualizat în figura 5.

Din prezentarea grafică (fig. 5), remarcăm o majorare considerabilă a profitului la 1q de produs în funcție de creșterea coeficientului de depășire a pragului rentabilității. Astfel, când acest coeficient se situează în pozițiile 2,0; 3,0 și 4,0 profitul la 1q de porumb constituie 68,0; 136,0 și 204,0 lei respectiv. Același trend crescător al profitului pe unitate de produs este caracteristic pentru grâu și orz.

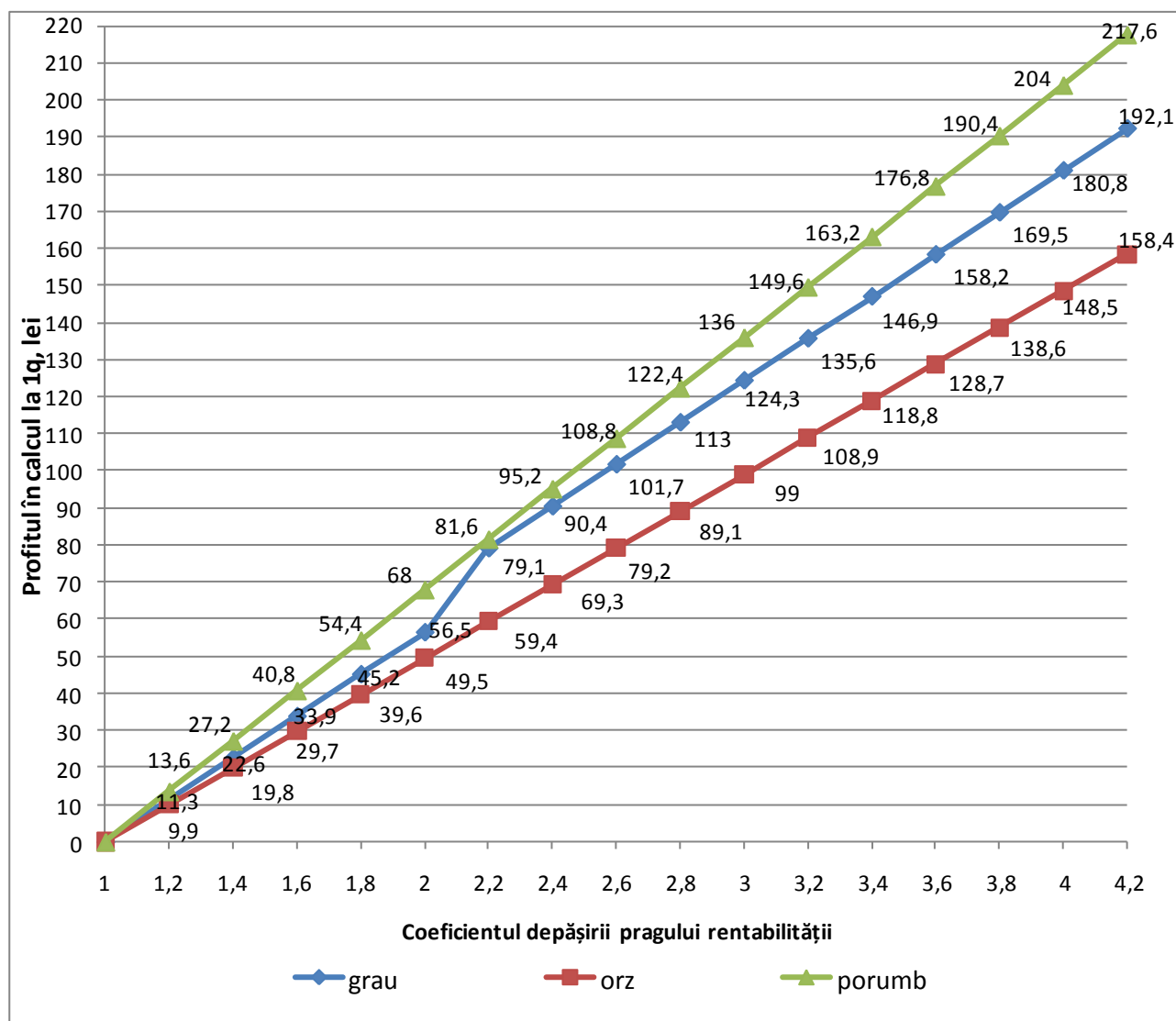

Figura 5. Interdependența dintre coeficientul depășirii pragului rentabilității și profitul în calcul la 1q de cerealiere (în medie 2015-2017)

Sursa: Calculele autorului în baza datelor: Registrului de evidență a costurilor; Cercetări statistice anuale 21- Vânz „Vânzarea producției agricole”

Prezența legăturii directe dintre creșterea coeficientului de depășire a pragului rentabilității și modificarea profitului pe unitate de produs este confirmată și de calculele efectuate la semințele de floarea soarelui.

Din experiența multor întreprinderi agricole s-a demonstrat, că doar pe seama îmbunătățirii calității de cultivare și recoltare fără costuri suplimentare este posibilă creșterea productivității și respectiv a profitului. În acest caz modificarea profitului ca rezultat al creșterii productivității se propune de a calcula, transformînd ΔB_p^q :

$$\Delta B_p^q = B_p' - B_{p(0)} = \left[P_0 - CV_{p(0)} - \frac{CF_{h(0)}}{q'} \right] - \left[P_0 - CV_{p(0)} - \frac{CF_h}{q} (0) \right] = CF_h \left(\frac{1}{q_0} - \frac{1}{q'} \right) =$$

$$= \frac{CF_h}{q_0^2 + q'} = \frac{CF_h}{[q_0^2 + (q_0 + 1)]} \quad (8)$$

unde: q' – productivitatea obținută în urma îmbunătățirii calității lucrărilor agricole sau $q' = q_0 + 1$, adică creșterea cu o unitate; B_p' – profitul obținut în rezultatul creșterii productivității q' .

În asemenea mod, am determinat elasticitatea profitului în funcție de creșterea productivității culturilor agricole cu 1q la ha (fig. 6).

În consecință au fost delimitate trei zone a elasticității profitului. Zona elasticității înalte se situează în diapazonul productivității până la 20 q/ha. În această zonă creșterea productivității cu 1q/ha asigură cel mai înalt spor al profitului – cu 5,26 lei la 1q. Zona elasticității moderate se situează în diapazonul productivității 20-40 q/ha și creșterea cu 1q a randamentului condiționează majorarea profitului cu 1,35 lei la 1q. Zona elasticității reduse are un nivel înalt al productivității – mai mult de 40 q/ha.

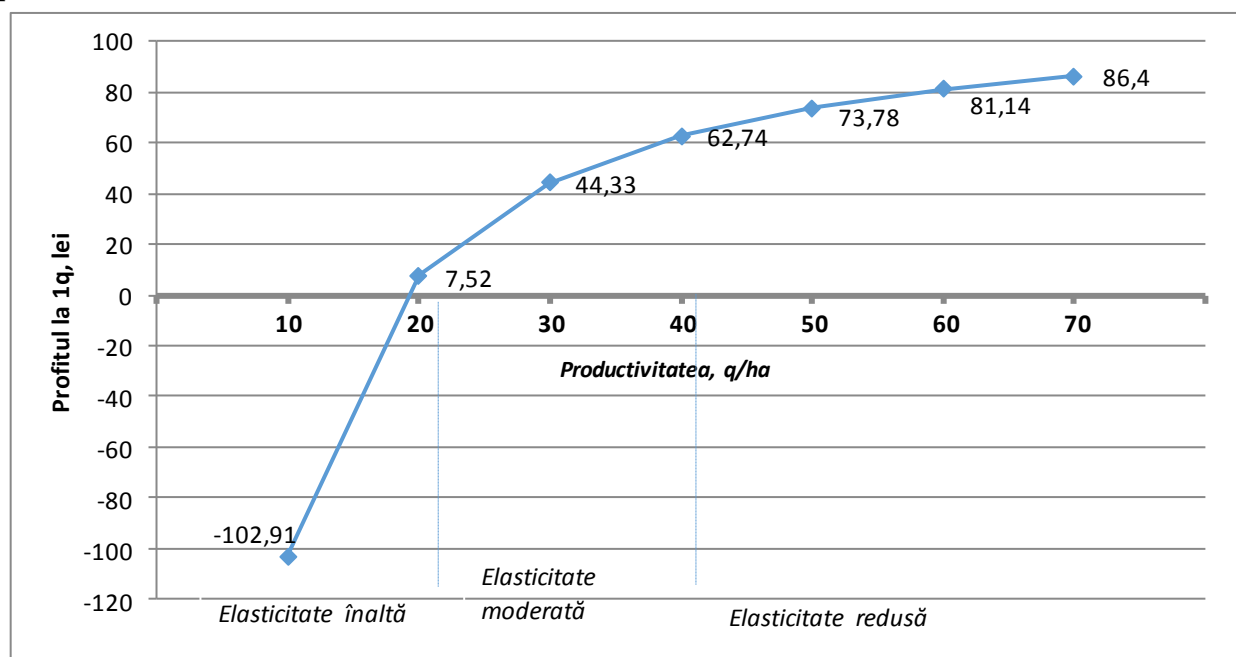

Figura 6. Elasticitatea profitului la 1q de porumb în funcție de creșterea productivității (în medie 2015-2017)

Sursa: Calculele autorului

Investigațiile autorilor autohtoni, au demonstrat efectul multiplicativ al productivității culturilor agricole asupra modificării profitului. Paralel cu influența directă a randamentului asupra profitului, creșterea acestuia contribuie și la reducerea

costului unitar (influența efectului direct și complementar) [12; 13, p. 116-123]. Calculele noastre (tab. 7) au această legitate.

Din calculele efectuate în tabelul 7 constatăm că în diapazonul productivității de la 5 pînă la 15 q/ha întreprinderile agricole suportă pierderi. Producția de grâu este rentabilă cînd randamentul la hectar atinge 20 q. Creșterea randamentului de la 25 q/ha pînă la 50 q/ha, asigură majorarea profitului la hectar mai mult de 3,9 ori. Însă cel mai înalt nivel al rentabilității se constată cînd randamentul se situează în diapazonul 40-50 q/ha.

Cînd productivitatea atinge 40 q/ha se constată egalitatea între cota efectului direct (50,16%) și efectului complementar (49,84%). Creșterea productivității peste 40 q/ha conduce la majorarea ponderii efectului direct (55,78% - 60,31%) în formarea profitului.

Tabelul 7. Modificarea profitului sub influența productivității și a costului unitar la producția de grâu în întreprinderile agricole din regiunea Centru în medie 2015-2017

Productivitatea, q/ha	Costul 1q, lei	Profitul (pierdere) în calcul:		Modificarea profitului, ±				
		la 1 ha, lei	la 1q, lei	În calcul la ha – total, lei	inclusiv sub influența			
					creșterii productivității		reducerii costului unitar	
					lei/ha	ponderea, %	lei/ha	ponderea, %
5	513,46	-1445,55	-289,11	-	-	-	-	-
10	315,77	-914,2	-91,42	1519,8	-457,1	-30,08	+1976,9	+130,08
15	249,88	-382,95	-25,53	860,7	-127,65	-14,83	+988,35	+114,83
20	216,93	+148,4	+7,42	696,1	+37,1	+5,33	+659,0	+94,67
25	197,16	+679,75	+27,19	630,2	+135,95	+21,57	+494,25	+78,43
30	183,98	+1211,1	+40,37	597,25	+201,85	+33,8	+395,4	+66,2
35	174,57	+1742,3	+49,78	578,25	+248,9	+43,04	+329,35	+56,96
40	167,51	+2273,6	+56,84	566,6	+284,2	+50,16	+282,4	+49,84
45	162,02	+2804,85	+62,33	558,7	+311,65	+55,78	+247,05	+44,22
50	157,63	+3336,0	+66,72	553,1	+333,6	+60,31	+219,5	+39,69

Sursa: Calculele autorului în baza: 1. Cercetării statistice anuale 21-Vînz "Vînzarea producției agricole"; 2. Registrului de evidență a costurilor

Investigațiile noastre au demonstrat, că nivelul ratei rentabilității producției vegetale pentru asigurarea reproducerii simple în întreprinderile agricole a regiunii Centru constituie 19,0–23,0%, iar pentru reproducția lărgită 30,0-33,0%. Aceste cifre, noi le-am luat ca bază în determinarea quantumului profitului minim din vînzarea produselor concrete în calcul la hectar cu aplicarea formulei:

$$B_{h(min)} = R \times \frac{CP}{S} \quad (9)$$

unde: **R** - rata rentabilității, coeficient; **CP** – costuri de producție, lei; **S** – suprafața, ha.

Rezultatele obținute au demonstrat că în perioada 2016-2017 suma efectivă a profitului la hectar a depășit quantumul minim doar la orz și floarea-soarelui (tab. 8). Concomitent la grâu și porumb quantumul minim al profitului n-a fost atins, ceea ce nu permite întreprinderilor agricole să efectueze reproducția simplă. În situația creată pentru a majora rata rentabilității pînă la 20-23% întreprinderile agricole din regiunea Centru trebuie să obțină profit la 1 hectar de grâu în sumă de 2955,5 lei iar la un hectar de porumb – 1831,9 lei. Evident este faptul, că aceste rezultate pot fi obținute dacă

întreprinderile agricole cu eforturile proprii dar și cu sprijinul din partea statului vor asigura creșterea randamentelor la hectar.

Tabelul. 8 Determinarea cuantumului profitului minim la un hectar de suprafață productivă în profilul culturilor agricole din întreprinderile regiunii Centru

Denumirea culturii	Profitul efectiv, lei/ha		Cuantumul profitului minim în calcul la hectar (lei) vizând asigurarea				Rezerva securității financiare în 2016-2017, ±%	
	în medie 2014-2015	în medie 2016-2017	reproducției simple		reproducției lărgite		pentru asigurarea reproducției simple	pentru asigurarea reproducției lărgite
			în medie 2014-2015	în medie 2016-2017	în medie 2014-2015	în medie 2016-2017		
Grâu	1562,04	2608,46	1178,5	2955,5	1537,15	3855,0	-13,3	-47,79
Orz	1058,68	1374,13	896,7	912,5	1169,65	1190,24	+33,6	+13,38
Porumb	1291,77	979,47	1793,1	1831,9	2338,82	2389,46	-87,03	-143,95
Floarea soarelui	3516,41	3726,67	1395,7	1600,1	1820,52	2087,1	+57,06	+44,00
În medie	2169,25	2694,09	1335,08	2122,76	1741,41	2768,82	+21,21	-2,77

Sursa: Calculele autorului

Rezultatele investigațiilor ne-au demonstrat, că o direcție esențială ce poate să permită sporirea rezultatelor financiare în întreprinderile agricole este subvenționarea sectorului agricol.

Studiul vizând alocarea subvențiilor în profil teritorial ne-a permis să identificăm unele discrepanțe între regiuni de dezvoltare și raioane administrative după volumul total al subvențiilor, structura acestora și suma alocată în calculul la un hectar de teren agricol (fig. 7).

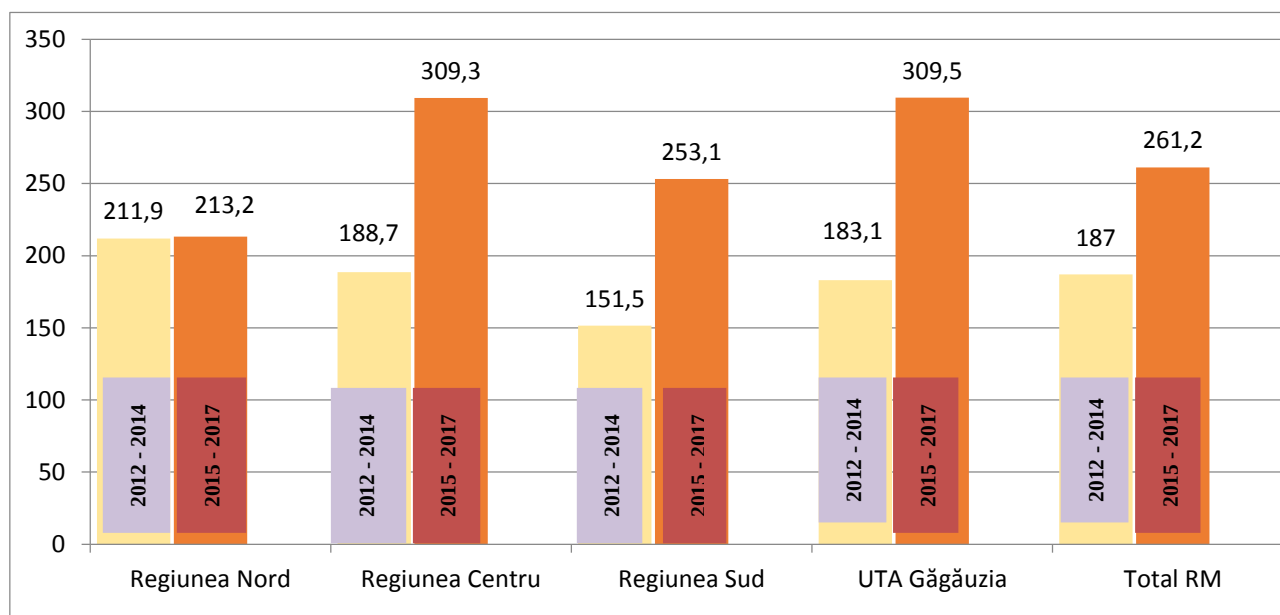

Figura 7. Dinamica subvențiilor în calcul la un hectar de teren agricol în profilul regiunilor de dezvoltare (lei/ha)

Sursa: Calculele autorului în baza informației AIPA și Agenției Relații Funciare și Cadastru

Calculule efectuate ne demonstrează că la fiecare hectar de teren agricol în perioada 2015-2017 suma subvențiilor în mediu pe republică constituie 261,2 lei ceea ce este insuficientă pentru dezvoltarea agriculturii competitive (fig. 7).

Dat fiind faptul, că pînă în prezent nu există o metodologie clară vizînd aprecierea eficienței economice a mijloacelor subvenționării ne vom exprima propria opinie. Considerăm, că criteriul de bază în determinarea eficienței economice constă în depășirea ritmului de creștere a veniturilor din vânzări față de ritmul de creștere a sumelor alocate de subvenții ($Rc\%VV > Rc\%Subv$). Totodată menționăm că principalii indicatori ce exprimă eficiența utilizării mijloacelor de subvenționare trebuie să fie: veniturile din vânzări în calcul la un leu de subvenții; profilul brut la un leu de subvenții.

Pentru a identifica impactul mijloacelor de subvenționare asupra rezultatelor financiare și a rentabilității am efectuat gruparea întreprinderilor agricole din regiunea Centru după suma subvențiilor la un hectar de teren agricol (tab. 9). Rezultatele investigațiilor (tab. 9) ne atestă că creșterea nivelului de subvenționare a contribuit la majorarea: investițiilor la un hectar de teren agricol cu 5,1 mii lei sau aproape de 1,5 ori; veniturilor din vânzări cu 8,0 mii lei/ha sau de 2,13 ori; profitului din vânzarea produselor agricole cu 2,9 mii lei/ha sau cu 9,45 ori; ratei rentabilității producției agricole cu 28,1 puncte procentuale.

În cadrul cercetărilor efectuate am încercat să **argumentăm nivelul optim al mijloacelor subvenționate**. Calcululele noastre ne demonstrează (tab. 9) că în întreprinderile agricole selectate nivelul optim al subvenționării constituie circa 1200 lei la hectar (1182,7 lei în media grupei a IV-a).

Tabelul 9. Influența nivelului de subvenționare la modificarea profitului din vânzarea produselor agricole (în medie 2015-2017)

Indicatorul	Grupele de întreprinderi agricole după suma subvențiilor la un hectar de teren agricol, lei				Total, în medie
	fără subvenții	mai puțin de 200,0	200,1-600,0	mai mult de 600,0	
1. Numărul de întreprinderi în grupă	10	25	20	13	68
2. Suma subvențiilor la un hectar de teren agricol în medie pe grupă, lei	0	83,1	325,9	1182,7	352,53
3. Suprafața terenului agricol în medie pe întreprindere, hectare	281,2	465,6	455,7	445,6	368,0
4. Costuri de producție la un hectar de teren agricol, lei	3445,64	5376,25	6325,08	8576,53	6141,15
5. Revine la un hectar de teren agricol, lei:					
- venit din vânzarea produselor agricole	3748,46	6456,83	8067,72	11740,78	7309,79
- profit din vânzarea produselor agricole	302,82	1080,58	1742,63	3164,25	1168,64
6. Rata rentabilității produselor agricole, %	8,79	21,11	27,55	36,89	19,03

Sursa: Calcululele autorului în baza informației din întreprinderile agricole selectate

În pofida faptului că acest nivel de subvenționare este scăzut, totuși există rezerve de majorare a veniturilor din vânzare și a profitului din vânzarea produselor agricole. Din calculele efectuate (tab. 9) am constatat că dacă întreprinderile agricole din grupele I, II și III ar aloca la fiecare hectar de teren agricol 1200 lei de subvenții și majorând costurile de producție până la 8500-8600 lei/ha atunci ar obține suplimentar:

- venituri din vânzări în sumă de 100,4 mil.lei $[(11740,78 \text{ lei/ha} - 6091,00 \text{ lei/ha}) \times (23566 \text{ ha} - 5792,8 \text{ ha})]$;
- profit din vânzarea produselor agricole în sumă de 37,7 mil.lei $[(3164,25 \text{ lei/ha} - 1042,01 \text{ lei/ha}) \times (23566 \text{ ha} - 5792,8 \text{ ha})]$.

Pentru determinarea influenței cantitative a nivelului de subvenționare și a investițiilor alocate la hectar asupra rezultatelor financiare am aplicat modelul de corelație și regresie care exprimă legătura dintre profitul din vânzarea produselor agricole la un hectar de teren agricol (Y_5) și factorii: x_1 - suma subvențiilor la un hectar de teren agricol; x_2 - costuri de producție la un hectar de teren agricol.

Rezultatele rezolvării modelului matematic ne-au permis să obținem următoarea ecuație de regresie:

$$Y_5 = -460,08 + 0,842 x_1 + 0,288 x_2 \quad (10)$$

Coeficientul corelației multiple $R=0,716$ ne atestă despre existența legăturii strânse dintre indicatorul rezultativ și factorii incluși în modelul matematic. Coeficientul de determinare multiplă $D=0,513$ demonstrează că 51,3% din variația profitului la hectar este determinată de factorii incluși în model.

Analizând coeficienții de regresie a ecuației 10 constatăm următoarele: creșterea nivelului de subvenționare cu 1000 lei la hectar contribuie la majorarea profitului cu 842 lei/ha; creșterea costurilor de producție la hectar cu 1000 lei condiționează majorarea profitului cu 288 lei/ha.

Rezultatele grupării cât și a analizei regresionale ne permit să deducem că subvenționarea este unul din factorii principali ce asigură sporirea veniturilor din vânzări, rezultatelor financiare și a rentabilității producției agricole.

CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI

Investigațiile efectuate în teză privind estimarea rezultatelor activității operaționale în întreprinderile agricole ne-au permis formularea următoarelor concluzii:

1. Desfășurarea unei activități de producție eficiente necesită estimarea și analiza rezultatelor financiare pentru menținerea unui nivel corespunzător al autofinanțării și a capacității întreprinderii în rambursarea datoriilor și reinvestirii tehnologice. Autorul a aprofundat conținutul conceptului de rezultate financiare prin delimitarea noțiunilor de profit, rata rentabilității, pragul rentabilității [10, p. 204, 205]. A fost elaborat modelul structural ce exprimă conexiunea dintre potențialul de producție factorii de reglare și formarea rezultatelor financiare din activitatea operațională a întreprinderilor agricole.

2. În rezultatul cercetărilor s-a constatat, că capacitatea de autofinanțare a întreprinderilor agricole din regiunea Centru se află la un nivel critic – 33,2% pe când normativul prevede $\geq 50\%$.

Deasemenea se atestă un nivel înalt al gradului de îndatorare – 66,8% și o situație nefavorabilă a solvabilității generale. Pentru redresarea situației financiare considerăm oportună relevarea rezervelor de majorare a veniturilor și a profitului care în consecință va determina creșterea surselor proprii de finanțare.

3. S-au argumentat tendințele în evoluția veniturilor din vânzări și în profilul regiunilor de dezvoltare s-a constatat că contribuția regiunilor de dezvoltare în obținerea veniturilor din vânzări este determinată de faptul, că acestea dispun de un potențial de resurse neomogen. Astfel, regiunea Centru dispune de un potențial de resurse mai mic decât în regiunea Nord de 1,6-1,8 ori și totodată contribuie la obținerea veniturilor în proporție de 30,1% [8, p. 84, 90].

4. Rezultatele analizei au demonstrat o tendință stabilă de creștere în dinamică a indicatorilor de rezultate financiare în întreprinderile agricole din regiunea Centru. Astfel, în perioada 2009-2011 profitul din activitatea operațională a constituit 23,8 mil. lei. În media 2015-2017 întreprinderile agricole din regiunea de Centru au obținut o majorare a profitului operațional față de perioada 2012-2014 de la 78,3 mil. lei până la 237,1 mil. lei sau de 2,03 ori. O creștere puternică este caracteristică și pentru profitul brut care în perioada 2015-2017 s-a majorat aproape de 1,9 ori față de media 2009-2011 [8, p. 84, 85].

5. S-a constatat un caracter instabil în evoluția ratelor rentabilității în întreprinderile agricole din regiunea Centru. Totodată proporțiile de modificare a ratei resurselor consumate și utilizate implică aceleași tendințe asupra modificării celorlalte rate de rentabilitate, ceea ce în opinia noastră se datorează relevanței informaționale înalte a acestei rate dar și a specificului ramural al întreprinderilor agricole. Rezultatele analizei factoriale ne atestă că creșterea acestei rate în dinamică cu 5,03 puncte procentuale este un rezultat al majorării prețurilor de vânzare (cu 15,08 puncte procentuale). Concomitent dinamica ascendentă a costurilor unitare a avut un impact negativ cauzînd diminuarea ratei rentabilității resurselor consumate și utilizate cu 4,59 puncte procentuale fiind consecința majorării prețurilor la carburanți, îngrășăminte, pesticide, semințe etc. Reducerea ponderii produselor agricole cu o rentabilitate înaltă în structura vânzărilor (legume, fructe, struguri) a influențat la scăderea acestei rate cu 6,18 puncte procentuale [8, p. 92].

6. Analiza trendului profitului operațional și al profitului net în calcul la un hectar de teren agricol după funcția liniară ne-a permis să constatăm că în perioada 2008-2018 profitul operațional s-a majorat în medie pe an cu 144,32 lei, iar profitul net – cu 134,38 lei. Efectuînd ajustarea analitică după ecuația trendului am elaborat pronosticul profitului operațional și a profitului net în calcul la un hectar de teren agricol până în anul 2025. Ritmul mediu anual de creștere în perioada 2019-2025 v-a constitui în cazul profitului operațional 6,94%, iar profitul net-5,97%. Considerăm că pentru a asigura în următorii cinci ani corespunderea valorilor efective cu datele pronosticului este necesară implimentarea măsurilor ce vor determina incertitudinea asupra producției agricole și vor contribui la indentificarea piețelor de desfacere a produselor autohtone [8, p. 83].

7. Aplicarea metodei de corelație și regresie a permis obținerea ecuațiilor de regresie a profitului din vânzarea produselor la un hectar de suprafață productivă cu următorii factori: costuri de producție la hectar, productivitatea culturilor agricole. Coeficienții de regresie ne-au permis să deducem că pe seama majorării costurilor de producție la hectar cu o mie lei profitul la 1 ha scade: la grâu cu 571 lei; la porumb cu 693 lei, iar la floarea soarelui cu 180 lei. Concomitent creșterea productivității cu 1q la hectar contribuie la majorarea profitului: la grâu cu 148,57 lei la porumb cu 158,07 lei și la floarea soarelui cu 376,22 lei. Deasemenea au fost obținute ecuațiile de regresie a ratei rentabilității produselor agricole cu costul unui chintal de produs și prețul mediu de vânzare. În baza ecuațiilor de regresie a fost elaborat pronosticul profitului din vânzarea produselor agricole.

8. Rezultatele analizei factoriale au constatat că în perioada 2016-2017 față de perioada 2014-2015 costul unitar la principalele produse agricole a avut un impact negativ la modificarea profitului și a ratei rentabilității. Astfel, s-a cuantificat influența costului unitar în profilul articolelor de calculație la reducerea ratei rentabilității. S-a constatat că cota preponderentă la majorarea costului unitar și respectiv la reducerea ratei rentabilității la grâu o dețin articolele îngrășăminte și pesticide – 47,08%, produsele petroliere -18,53% și semintele -16,1% la porumb și floarea soarelui cota preponderentă revine: costurilor indirecte de producție (35,5%-41,09%), îngrășămintelor și pesticidelor (24,8%-22,42%), semințelor (14,7%-23,9%) [7, p. 279].

9. În urma cercetărilor efectuate s-a precizat sistemul de indicatori și metodologia de calcul a rezultatelor financiare din activitatea operațională a întreprinderilor agricole. Considerăm că principalul indicator al acestui sistem este pragul rentabilității calculul căruia propunem după productivitatea minimă a culturilor agricole. S-a constatat că în media 2015-2017 la întreprinderile selectate productivitatea minimă a constituit: la grâu 22,35 q/ha; orz -16,54 q/ha; porumb - 24,58q/ha; floarea soarelui - 7,85 q/ha. Calculele efectuate demonstrează depășirea pragului rentabilității la grâu cu 34,4%, orz cu 26,2%, porumb cu 37,5% și floarea soarelui cu 60,85%, fapt ce atestă că aceste produse sunt profitabile [10, p. 204, 205].

10. A fost determinată suficiența profitului pentru efectuarea reproducției simple și lărgite. Astfel, s-a calculat quantumul minim al profitului la hectar pe perioade multianuale care ne constată că în media 2016-2017 s-a obținut profit la hectar suficient pentru efectuarea reproducției simple și lărgite doar la floarea soarelui și orz deoarece suma efectivă depășește quantumul minim pentru reproducția lărgită respectiv cu 15,45% și 78,56%. Concomitent, la grâu și porumb suma efectivă a profitului la hectar este insuficientă pentru efectuarea atât a reproducției simple cât și lărgite, deoarece suma efectivă a profitului la hectar la aceste culturi este mai mică decât quantumul minim la reproducția simplă respectiv cu 11,74% și 46,53%.

11. În rezultatul cercetărilor am stabilit că pe măsura îndepărtării productivității efective față de pragul rentabilității profitul în calcul la hectar și la

o unitate de produs are un trend crescător. Delimitarea zonelor de elasticitate a profitului ne-a permis să constatăm că cel mai înalt nivel de majorare a profitului se obține în diapazonul productivității reduse a porumbului— până la 20q/ha, deoarece creșterea productivității cu un q/ha asigură majorarea profitului cu 5,26 lei. În baza calculelor efectuate a fost determinată cota efectului direct și complementar în formarea profitului la hectar care constituie la grâu 45,4% și 54,6% [9, p. 75-77]; [10, p. 206-208].

12. Dezvoltarea agriculturii pe cale dinamică poate fi realizată în baza unui sistem eficient de subvenționare. Rezultatele grupării întreprinderilor agricole după suma subvențiilor la un hectar de teren agricol ne-a demonstrat, că creșterea nivelului de subvenționare contribuie la majorarea profitului la hectar de 9,45 ori și a ratei rentabilității cu 28,1 puncte procentuale. Parametrii ecuației de regresie ne constată că creșterea nivelului de subvenționare cu o mie lei la hectar asigură majorarea profitului cu 842 lei.

Soluționarea problemei științifice la tema tezei care constă în precizarea metodei de estimare a rezultatelor financiare și în elaborarea recomandărilor de sporire a acestora în activitatea operațională a întreprinderilor agricole ne-a permis formularea următoarelor recomandări:

1. Se propune definirea profitului ca fiind principalul criteriu de apreciere a eficienței economice și a performanțelor întreprinderii ce exprimă rezultatele utilizării factorilor de producție și legătura cu strategia de dezvoltare a întreprinderii.

2. Pentru estimarea rezultatelor financiare din activitatea operațională a întreprinderilor agricole propunem următorii indicatori: marja de contribuție, productivitatea minimă (pragul rentabilității), costul unitar variabil, costuri constante în calcul la hectar, profitul efectiv în calcul la hectar și la un chintal de produs, profitul minim în calcul la hectar, marja de securitate, rata rentabilității. Totodată propunem algoritmul de calcul bazat pe aplicarea pragului rentabilității și analizei marginale. Aplicarea acestor indicatori în procesul didactic și în practica întreprinderilor agricole va permite estimarea și analiza rezultatelor financiare în funcție de efortul entității și strategia de dezvoltare a acesteia.

3. Drept criteriu de bază în adoptarea deciziilor manageriale la dimensionarea legăturii dintre rezultatul financiar și eforturile depuse propunem formula de calcul și aplicarea în procesul didactic și activitatea practică a **ratei profitului operațional** ce exprimă gradul în care cheltuielile activității operaționale generează profit

4. Pentru sporirea rezultatelor financiare în întreprinderile agricole din regiunea Centru propunem realizarea următoarelor măsuri:

— monitorizarea evoluției pragului de rentabilitate în scopul evitării creșterii acestuia;

- implementării tehnologiilor conservative de lucrare a solului Mini-Till și No-Till ce contribuie la creșterea productivității cu 10,4%, reducerea consumului de combustibil cu 35% și majorarea ratei rentabilității cu 23,9 puncte procentuale.
- asigurarea întreprinderilor agricole cu soiuri de culturi autohtone rezistente la secetă, boli și dăunători avînd și o productivitate mai înaltă față de soiurile străine.

5. În scopul relevării rezervelor de majorare a profitului la nivel de produs propunem aplicarea în procesul didactic și în adoptarea deciziilor manageriale a algoritmului de calcul și analiză a elasticității profitului la o unitate de produs și a cuantumului minim al profitului pentru efectuarea reproduției simple și lărgite.

6. Pentru a asigura obiectivitate, transparența și eficientizarea subvențiilor se propune AIPA metoda de calcul a eficienței economice a subvențiilor și nivelul optim al alocării mijloacelor de subvenționare la un hectar de teren agricol, argumentat în teză și recomandăm în primul rînd, repartizarea acestora către măsurile ce diminuează impactul secetei și a altor factori climaterici asupra producției agricole.

BIBLIOGRAFIE

1. ADOCHIȚEI, M. Finanțele întreprinderii / Universitatea Româno-Americană, București, 2002.
2. ANA, Gh. I. Profitul: concept, norme, politici. București: Ed. Economică, 1998. 184 p. ISBN 973-590-129-3.
3. BUȘE, L. Analiza economico-financiară. București: Ed. Economică, 2005. 423 p. ISBN 973-709-185-X.
4. EROS-STARK, L., PANTEA, I. M.. Analiza situației financiare a firmei. Elemente teoretice, studii de caz. București: Ed. Economică, 2001, 302 p. ISBN 973-590-477-2.
5. MOLDOVANU, D. Curs de teorie economică. Chișinău: Ed. Arc, 2007. 432 p. ISBN 978-9975-61-208-1.
6. SPĂTARU, L. Analiza economico-financiară (Instrument al managementului întreprinderilor). București: Ed. Economică, 2004. 520 p. ISBN 973-590-926-X.
7. TCACI, A., DOMBROVSCHI, I. Estimarea rezultatelor activității operaționale în contextul analizei factoriale. In: Lucrări științifice, Universitatea Agrară de Stat din Moldova. 2010, vol. 27: Contabilitate, p. 227-280. ISBN 978-9975-64-196-8.
8. TCACI, N., DOMBROVSCHI, I. Analiza rezultatelor financiare din activitatea operațională a întreprinderilor agricole din Republica Moldova. In: Economica. 2017, nr. 4 (102), p. 83-95. ISSN 1810-9136.
9. TCACI, N., TCACI, A., DOMBROVSCHI, I. Diagnosticul riscului operațional și al elasticității profitului. In: Priorități strategice de modernizare inovațională a economiei Republicii Moldova și politici de dezvoltare durabilă la nivel mondial: conferința științifică internațională, Ed. a X-a, 30-31 octombrie 2015. Chișinău: USM, 2015, p. 74-81. ISBN 978-9975-71-711-3.

10. TCACI, N., TCACI, A., DOMBROVSCHI, I. Diagnosticul rezultatelor financiare prin intermediul pragului de rentabilitate. In: Paradigme moderne în dezvoltarea economiei naționale și mondiale: conferința științifică internațională jubiliară, USM, 2018, p.203-208.
11. ȚIRIULNICOVA, N. ș.a. Analiza rapoartelor financiare. Instrumente, metode, procedee și tehnici de aplicare a informației contabil-financiare în procesul decisional. Ed. a II-a, rev. Chișinău: ACAP RM, 2011. 400 p. ISBN978-9975-78-995-0.
12. ОНОФРЕЙ, А. ДУДОГЛО, Т. Исследование структуры экономического эффекта прироста урожайности. Международная научно-практическая конференция «Инновационная экономика и устойчивое экономическое развитие: анализ проблем и перспективы». Universitatea Slavonă, 17-18 noiembrie 2016. Chișinău: Tipografia Asociației lucrătorilor instituțiilor de învățământ slavone din Republica Moldova, 2017.
13. ПАРМАКЛИ, Д. М., ТКАЧ, Н. М. Влияние структуры эффекта на экономическую эффективность сельскохозяйственного производства. In: revista „Studia Universitatis Moldaviae”. Chișinău, CEP USM, 2016, nr.7 (97), p. 116-123.

LISTA LUCRĂRILOR PUBLICATE LA TEMA TEZEI

• Articole în reviste din Registrul Național al revistelor de profil, categoria B

1. Tcaci N., Dombrovschi I. Analiza rezultatelor financiare din activitatea operațională a întreprinderilor agricole din Republica Moldova. In: *Economica*, ASEM, An.XXV, nr. 4 (102), decembrie 2017, p.83-94., 0,67 c.a. ISSN 1810-9136.

• Articole în reviste din Registrul Național al revistelor de profil, categoria C

2. Dombrovschi I. Estimarea rezultatelor activității operaționale în întreprinderile agricole sub aspect dinamic. In: *Studii Economice*, ULIM, Chișinău, 2011, nr.3-4, p. 420-426., 0,54 c.a. ISSN 1857-226X.

• Articole în culegeri de lucrări științifice editate în Republica Moldova

3. Tcaci N., Bulgac E., Dombrovschi I. Analiza costului vânzărilor la producția de zahăr. In: *Lucrări științifice*, UASM. Chișinău, 2004, vol. 12 (Economie), p.112-115., 0,3 c.a. ISBN 9975-9855-7-2.
4. Tcaci N., Tcaci A., Dombrovschi I. Analiza cheltuielilor comerciale în întreprinderile de prelucrare a sfeclei pentru zahăr. In: *Lucrări științifice*, UASM. Chișinău, 2004, vol. 12 (Economie), p.164-168, 0,4 c.a. ISBN 9975-9855-7-2.
5. Tcaci N., Tcaci A., Dombrovschi I. Pronosticul rezultatelor financiare în baza analizei marginale. In: *Culegere de lucrări științifico-practice "Dezvoltarea agriculturii la etapa postprivatizățională"*, Institutul de economie și perfecționare în domeniul agroalimentar. Chișinău, 2003. p. 51-53, 0,2 c.a. ISBN 9975-946-78-X.

6. Tcaci A., **Dombrovschi I.** Estimarea rezultatelor activității operaționale în contextul analizei factoriale. In: *Lucrări științifice*, UASM. Chișinău, 2010, vol.27 (Contabilitate), p. 227-280., 0,3 c.a. ISBN 978-9975-64-196-8.

• **Articole în lucrările conferințelor științifice internaționale (Republica Moldova)**

7. Tcaci N., (Negritu I.) **Dombrovschi I.**, Tcaci A. Analiza profitului brut- element de bază al rezultatului activității operaționale. In: *Simpozion științific internațional "70 ani ai Universității Agrare de Stat din Moldova"*, UASM. Chișinău, 2003, p.104-105, 0,1 c.a. ISBN 9975-9624-3-2.

8. Gangan S, Burbulea R., **Dombrovschi I.** Metode de determinare a factorilor de influență asupra dezvoltării pieței agroalimentare. In: *Materialele Simpozionului științific internațional „Agricultura modernă - realizări și perspective” dedicat aniversării a 75 ani ai Universității Agrare de Stat din Moldova*, UASM. Chișinău, 2008, vol.22 (economie), p. 211-213., 0,24 c.a. ISBN 978-9975-64-133-3.

9. Tcaci N., Tcaci A., **Dombrovschi I.** Diagnosticul riscului operațional și al elasticității profitului. In: *Conferința Științifică Internațională „Priorități strategice de modernizare inovațională a economiei Republicii Moldova și politici de dezvoltare durabilă la nivel mondial”*, ediția a X-a, USM. Chișinău, 2015, p.74-81., 0,5 c.a. ISBN 978-9975-71-711-3.

10. Tcaci N., Tcaci A., **Dombrovschi I.** Diagnosticul rezultatelor financiare prin intermediul pragului de rentabilitate. In: *Conferință științifică internațională jubiliară „Paradigme moderne în dezvoltarea economiei naționale și mondiale”*, USM. Chișinău, 2018, p.203-208., 0,45c.a. ISBN 978-9975-142-57-1.

TOTAL: 3,7 c.a.

ADNOTARE

la teza de doctor în științe economice cu tema „**Estimarea rezultatelor activității operaționale în întreprinderile agricole din regiunea de Centru a Republicii Moldova**”

Dombrowschi Ina, Chișinău, 2019

Structura tezei. Teza de doctor include: introducere, trei capitole, concluzii și recomandări, bibliografie cu un număr de 190 surse, 30 anexe, 38 tabele, 95 formule și 24 figuri. Rezultatele investigațiilor la temă sunt reflectate în 10 lucrări științifice.

Cuvinte cheie: estimare, rezultat financiar, activitate operațională, profit, rata rentabilității, analiză, eficiență economică, pragul rentabilității, productivitate, costuri variabile, costuri constante.

Domeniu de studiu: Creșterea eficienței economice a sectorului agrar pe baza sporirii rezultatelor financiare din activitatea operațională.

Scopul tezei: Studierea aspectelor teoretice și metodologice vizînd estimarea rezultatelor financiare din activitatea operațională a entităților din agricultură, analiza acestora și elaborarea unor recomandări de sporire a rezultatelor financiare din activitatea de bază a întreprinderilor agricole.

Obiectivele cercetării: studierea conceptelor de profit, rata rentabilității, pragul rentabilității și a rolului acestora în aprecierea rezultatelor financiare din activitatea operațională; abordarea aspectelor metodologice privind estimarea rezultatelor financiare ale activității operaționale în întreprinderile agricole; analiza evoluției rezultatelor activității operaționale în întreprinderile agricole; analiza structurală și factorială a rezultatelor financiare în întreprinderile agricole; cuantificarea factorilor ce influențează profitul și rata rentabilității produselor agricole; determinarea influenței pragului rentabilității asupra modificării rezultatelor financiare din activitatea operațională a întreprinderilor agricole; analiza eficienței economice vizînd aplicarea tehnologiilor avansate, utilizării mijloacelor de subvenționare și influența acestora la modificarea rezultatelor financiare.

Metodologia cercetării științifice s-a bazat pe utilizarea următoarelor metode: metoda dialectică cu componentele ei: analiza, sinteza, inducția, deducția, abstracția științifică și metodele inerente disciplinelor economice: comparația, grupările statistice, metoda ratelor, recalculării diferențelor absolute, procedeul legăturilor directe și indirecte precum și metodele: seriilor cronologice, corelației și regresiei.

Noutatea și originalitatea științifică a cercetării constă în: aprofundarea cadrului conceptual al noțiunilor de rezultate financiare și rentabilitate prin sistematizarea viziunilor teoretice a diferitor școli și curente teoretice; elaborarea modelului structural vizînd conexiunea dintre potențialul de producție, factorii de reglare și formarea rezultatelor financiare din activitatea operațională a întreprinderilor agricole; precizarea metodologiei de estimare a rezultatelor financiare din activitatea operațională a întreprinderilor agricole; argumentarea influenței cantitative a factorilor ce contribuie la modificarea rezultatelor financiare din activitatea operațională și a ratei rentabilității produselor agricole; elaborarea pronosticului profitului operațional și a profitului net la un hectar de teren agricol, profitului în profilul produselor agricole; elaborarea quantumului minim al profitului la un hectar de suprafață productivă, zonelor elasticității profitului în funcție de creșterea productivității, indentificarea ponderii efectului direct și complementar în obținerea profitului, argumentarea economică a nivelului optim al subvențiilor la un hectar de teren agricol, efectelor implementării tehnologiilor inovatoare și reabilitării sistemelor de irigare.

Problema științifică importantă soluționată constă în *argumentarea* din punct de vedere științific și metodologic a estimării rezultatelor financiare din activitatea operațională luînd în considerație specificul ramural al întreprinderilor agricole, *fapt ce a confirmat oportunitatea* reducerii riscului operațional și sporirii profitului în entitățile agricole, *în baza aplicării* strategiilor de atragere a investițiilor și implementării tehnologiilor inovatoare.

Semnificația teoretică a lucrării constă în delimitarea indicatorilor de rezultate financiare ale activității operaționale prin prisma pragului de rentabilitate ce asigură obținerea informațiilor relevante referitoare la indentificarea factorilor care condiționează impactul efectului direct și complementar la obținerea profitului, precum și a elasticității profitului în funcție de modificarea productivității culturilor agricole.

Valoarea aplicativă a lucrării rezidă în: ajustarea modelelor factoriale de analiză a rezultatelor financiare la condițiile de activitate practică a întreprinderilor agricole; utilizarea metodei concretizate de estimare a rezultatelor financiare prin prisma pragului rentabilității; utilizarea modelelor multifactoriale elaborate pentru pronosticul profitului operațional, a profitului la nivel de produs și a ratei rentabilității produselor agricole; utilizarea nivelului optim al subvențiilor la un hectar de teren agricol de către AIPA în procesul de distribuire a mijloacelor fondului de subvenționare; valorificarea posibilităților de aplicare a quantumului minim al profitului la elaborarea planurilor de afaceri și în procesul decizional al întreprinderilor agricole.

Implementarea rezultatelor științifice. Rezultatele științifice obținute în teza de doctor au fost implementate în CAP „Roada Dumbravei” din raionul Criuleni, SRL „Amorilis Agro” din raionul Orhei, Ministerul Agriculturii, Dezvoltării Regionale și Mediului al Republicii Moldova.

АННОТАЦИЯ

к диссертации на соискание учёной степени доктора экономических наук на тему:

“Оценка результатов операционной деятельности в сельскохозяйственных предприятиях центрального региона Республики Молдова”

Домбровски Ина, Кишинев, 2019

Структура работы. Диссертация состоит из введения, трёх глав, выводы и рекомендации, библиография из 190 источников, 30 приложений, 38 таблиц, 95 формул и 24 рисунка. Результаты исследований по теме диссертации отражены в 10 научных работах.

Ключевые слова: оценка, финансовый результат, операционная деятельность, прибыль, уровень рентабельности, анализ, экономическая эффективность, порог рентабельности, урожайность, переменные затраты, постоянные затраты.

Область исследования: Рост экономической эффективности аграрного сектора на основе увеличения финансовых результатов.

Цель диссертации: изучение теоретических и методологических аспектов оценки финансовых результатов операционной деятельности сельскохозяйственных предприятий, их анализ и разработка рекомендаций по увеличению финансовых результатов для предприятий аграрного сектора.

Задачи исследования: изучение понятий прибыли, уровня рентабельности, порога рентабельности и их роли в оценке финансовых результатов от операционной деятельности; уточнение методики оценки финансовых результатов от операционной деятельности в сельскохозяйственных предприятиях; анализ динамики результатов операционной деятельности в сельскохозяйственных предприятиях; проведение структурного и факторного анализа финансовых результатов в сельскохозяйственных предприятиях; количественная оценка факторов, влияющих на прибыль и уровня рентабельности сельскохозяйственной продукции; определение влияния порога рентабельности на изменение финансовых результатов от операционной деятельности сельскохозяйственных предприятий; анализ экономической эффективности применения передовых технологий, оценка эффективности использования субсидий и их влияние на изменение финансовых результатов.

Методология научного исследования основывалась на следующих методах: диалектический метод с его компонентами: анализ, синтез, индукция, дедукция, научная абстракция и методы, присущие экономическим дисциплинам: сравнение, статистические группы, метод оценки, пересчет абсолютных разностей, прямые и косвенные и методы: хронологические ряды, корреляция и регрессия.

Научная новизна исследования заключается в: углублении теоретических концепций отражающих финансовые результаты и уровень рентабельности путем систематизации теоретических взглядов различных экономических доктрин; разработка структурной модели, отражающая взаимосвязь между производственным потенциалом, управлением производством и финансовыми результатами от операционной деятельности сельскохозяйственных предприятий: уточнение методики оценки финансовых результатов от оперативной деятельности сельскохозяйственных предприятий; обоснование количественного влияния факторов на изменение финансовых результатов от операционной деятельности и уровня рентабельности сельскохозяйственных продуктов; разработка прогнозов операционной прибыли и чистой прибыли в расчете на гектар сельскохозяйственных угодий, а также прибыли отдельных сельскохозяйственных культур; разработке величины минимальной прибыли на гектар продуктивной площади в разрезе культур, зоны эластичности прибыли в зависимости от роста урожайности, выявлена доля прямого и сопутствующего эффекта в формировании прибыли; экономическое обоснование суммы субсидий в расчете на гектар сельскохозяйственных угодий, эффективности внедрения инновационных технологий и реабилитации ирригационных систем.

Решение особенно значимой научной проблемы состоит в научно-методической аргументации оценки финансовых результатов от операционной деятельности с учетом отраслевой специфики сельскохозяйственных предприятий, которая подтвердила возможность снижения операционного риска и увеличения прибыли в сельскохозяйственных предприятиях на основе применения стратегий, привлечения инвестиций и внедрения инновационных технологий.

Теоретическая значимость работы заключается в систематизации показателей финансовых результатов исходя из специфики порога рентабельности, что обеспечивает получение достоверной информации относительно факторов отражающих воздействие прямого и сопутствующего эффекта на величину прибыли, а также эластичности прибыли в зависимости от изменения урожайности сельскохозяйственных культур.

Практическая значимость работы состоит в: применение факторных моделей анализа финансовых результатов с учётом конкретных условий деятельности сельскохозяйственных предприятий; использование уточнённой методики оценки финансовых результатов через призму порога рентабельности; использование многофакторных моделей разработанных для прогноза операционной прибыли, прибыли по видам продукции и уровня рентабельности; использование в практической деятельности АІРА оптимального уровня субсидий предложенного автором при распределении по субъектам; использование величин минимальной прибыли при составлении бизнес-плана и при принятии управленческих решений сельскохозяйственными предприятиями.

Внедрение научных результатов. Результаты научных исследований по данной диссертации были внедрены в САР "Roada Dumbravei" района Криулень, SRL "Amorilis Agro" района Орхей и в Министерстве Сельского Хозяйства, Регионального Развития и Окружающей Среды Республики Молдова.

ANNOTATION

to the PhD in Economic Sciences thesis "**Estimating the results of the operating activity in agricultural enterprises in the Central Region of the Republic of Moldova**"

Dombrowschi Ina, Chisinau, 2019

Thesis structure. The doctoral thesis includes: introduction, three chapters, conclusions and recommendations, bibliography with 190 sources, 30 annexes, 38 tables, 95 formulas and 24 figures. The results of the investigations on the topic are reflected in 10 scientific papers.

Key words: estimation, financial result, operating activity, profit, rate of return, analysis, economic efficiency, profitability threshold, productivity, variable costs, constant costs.

Field of study: Increasing the economic efficiency of the agrarian sector through the increase of the financial results of the operating activity.

The purpose of the thesis: Studying the theoretical and methodological aspects regarding the estimation of the financial results of the operating activity of the agricultural entities, their analysis and the elaboration of the recommendations to increase the financial results from the basic activity of the agricultural enterprises.

Objectives of the research: studying the concepts of profit, profitability rate, profitability threshold and their role in assessing the financial results of the operational activity; the approach of the methodological aspects regarding the estimation of the financial results of the operational activity in the agricultural enterprises; analysis of the evolution of operational activity results in agricultural enterprises; structural and factorial analysis of financial results in agricultural enterprises; quantifying the factors that influence the profit and rate of profitability of agricultural products; determining the influence of the profitability threshold on the change of the financial results from the operational activity of the agricultural enterprises; economic efficiency analysis for the application of advanced technologies, the use of subsidizing means and their influence on the change of financial results.

The methodology of scientific research was based on the following methods: the dialectical method with its components: analysis, synthesis, induction, deduction, scientific abstraction and methods inherent in economic disciplines: comparison, statistical groups, rate method, recalculation of absolute differences, direct and indirect and methods: chronological series, correlation, and regression.

The novelty and scientific originality of the research consist in: deepening the conceptual framework of the notions of financial results and profitability by systematizing the theoretical visions of different schools and theoretical currents; elaboration of the structural model regarding the connection between the production potential, regulating factors and the formation of the financial results of the operating activity of the agricultural enterprises; specification of the methodology for estimating the financial results of the operating activity of the agricultural enterprises; the argumentation of the quantitative influence of the factors that contribute to the modification of the financial results of the operating activity and the rate of profitability of agricultural products; drafting the forecast of operating profit and net profit per hectare of agricultural land, of the profit in the profile of agricultural products; the elaboration of the minimum amount of profit per hectare of productive surface, of areas of profit elasticity according to the increase of productivity, the identification of the share of the direct and complementary effect in profit obtaining, the economic argumentation of the optimal level of subsidies per hectare of agricultural land, identifying the effects of the implementation of the innovative technologies rehabilitation of irrigation systems.

The important scientific problem solved consists in the scientific and methodological argumentation of the estimation of the financial results from the operational activity taking into account the branch specificity of the agricultural enterprises, which confirmed the opportunity to reduce the operational risk and increase the profit in the agricultural entities, based on the application of the strategies attracting investment and implementing innovative technologies.

The theoretical significance of the thesis consists in the delimitation of the financial results of the operating activity from the perspective of the profitability threshold, which ensures the obtaining of the relevant information regarding the identification of the factors that influence the impact of the direct and complementary effect on the profit, as well as profit elasticity as a result of changes in crop productivity.

The applicative value of the thesis consists in: adjusting the factorial models of the analysis of the financial results to the practical working conditions of the agricultural enterprises; the use of the certain method of estimating financial results from the perspective of the profitability threshold; the use of multifactorial models developed for operating profit forecast, product profit and rate of profitability of agricultural products; the use of the optimal level of subsidies per hectare of agricultural land by AAIP in the process of distributing subsidy funds; valorification of the possibilities of applying the minimum amount of profit in the elaboration of business plans and in the decision-making process of agricultural enterprises.

Implementation of scientific results. The scientific results obtained in the doctor's thesis were implemented in the "Roada Dumbravei" APC in the Criuleni district, "Amorilis Agro" Ltd in Orhei district and Ministry of Agriculture, Regional Development and Environment of the Republic of Moldova.

DOMBROVSKI INA

**ESTIMAREA REZULTATELOR ACTIVITĂȚII OPERAȚIONALE
ÎN ÎNTREPRINDERILE AGRICOLE DIN REGIUNEA
DE CENTRU A REPUBLICII MOLDOVA**

**SPECIALITATEA: 521.03. - ECONOMIE ȘI MANAGEMENT
ÎN DOMENIUL DE ACTIVITATE**

Rezumatul tezei de doctor în științe economice

Aprobat spre tipar: 01.08.2019
Hârtie offset. Tipar digital
Coli de tipar: 2,0

Formatul hârtiei A4
Tiraj 35 ex.
Comanda nr. 55

Tipografia PRINT-CARO
str. Columna, 170
tel.: 022-85-33-86